

Motion till riksdagen 2008/09:Fi27

av Peter Eriksson m.fl. (mp)
med anledning av prop. 2008/09:100

2009 års ekonomiska vårproposition

1 Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	3
2 Grön omställning är en väg ut ur krisen	4
3 Dysta konjunktursikter – men med några ljus i tunneln.....	5
3.1 Omvärlden.....	5
3.2 Sverige	6
4 Den ekonomiska politiken.....	7
4.1 Regeringens politik saknar ledarskap och en tydlig linje	8
4.1.1 Långtidsarbetslösheten skjuter i höjden	8
4.1.2 Otryggheten har ökat	9
4.1.3 Hushållens försiktighetssparande skjuter i höjden	10
4.1.4 Regeringens ”stimulanspolitik”	11
4.1.5 Utvärdering av regeringens åtgärder.....	12
4.1.6 Sammanfattningsvis	13
4.2 En aktiv finanspolitik och grön omställning.....	13
4.2.1 Behov och möjligheter till en expansiv finanspolitik.....	14
4.2.2 Olika offentligfinansiella kostnader för att upprätthålla sysselsättningen	16
4.2.3 Världen satsar på omställning	16
4.2.4 ... Sverige halkar efter	17
4.3 De offentliga finanserna och effekter av Miljöpartiets politik.....	17
4.3.1 Ansvar för de offentliga finanserna.....	17
4.3.2 Prognos över utgifter 2009.....	18
4.3.3 Vissa makroeffekter till följd av Miljöpartiets ekonomiska politik 2009.....	19
4.3.4 Finansiellt sparande	20
4.3.5 Bedömning av utgiftstak för 2012	21
5 Grön omställning skapar jobb och stärker Sverige långsiktigt	21
5.1.1 Ambitiösa mål som driver utvecklingen framåt	22
5.1.2 Världen satsar på grön omställning – Sverige riskerar att halka efter	22

Fel! Okänt namn på

5.1.3	Gröna investeringar i Miljöpartiets budgetförslag för 2009 och 2010.....	23
5.2	Satsa på klimatanpassad infrastruktur som skapar jobb.....	24
5.2.1	Närtidssatsning på spårbunden infrastruktur.....	24
5.2.2	Lokal spårtrafik.....	25
5.2.3	Tidigareläggning av underhåll av länsjärnvägen.....	25
5.3	Investera i energieffektivisering i bostäder och lokaler.....	25
5.3.1	Ett utvidgat ROT-avdrag för upprustade bostäder och 15 000 jobb.....	26
5.3.2	Energieffektivisering i offentliga lokaler.....	27
5.4	Klimatinvesteringar i kommunerna.....	28
5.4.1	Utbyggnad av biogas.....	28
5.5	Klimatanpassad fordonsindustri.....	28
5.6	Övriga investeringar i klimat och miljö.....	31
5.7	Behov av ytterligare tidigareläggning av gröna investeringar.....	31
6	En väg ut ur krisen för unga.....	31
6.1	Arbetsmarknadsläget för unga just nu.....	32
6.2	Regeringens program om jobbgaranti för ungdomar.....	33
6.2.1	Resultat av jobbgarantin för ungdomar så här långt.....	33
6.3	Ge alla unga en chans.....	34
6.3.1	A. Ge alla nittiotialister en chans.....	35
6.3.2	B. Investera i utbildning och praktik som ger jobb.....	36
6.3.3	C. Snabbare och flexibla insatser för långtidsarbetslösa ungdomar.....	38
6.4	Investera i utbildning istället för passiva åtgärder.....	39
7	Krisen ska inte drabba barnen.....	41
7.1.1	Barn och unga betalade för 90-talskrisen.....	41
7.2	Nu varslas lärare och barnskötare.....	42
7.2.1	Fortsatt stora behov av offentliga tjänster.....	43
7.2.2	Uppsägningar i kommuner och landsting driver ned konjunkturen ytterligare.....	43
7.3	Kommunerna och landstingens ekonomi måste stärkas.....	44
7.3.1	Ökade generella statsbidrag.....	44
7.3.2	Kvalitetssatsningar i kommunsektorn.....	46
8	Minska det verkliga utanförskapet och öka tryggheten.....	46
8.1	Regeringens paradfråga och dess misslyckande.....	46
8.1.1	Det verkliga utanförskapet ökar.....	47
8.2	Ökade klyftor och otrygghet går hand i hand.....	48
8.2.1	Fördelningseffekter mellan män och kvinnor.....	49
8.3	En politik som ökar tryggheten och minskar utanförskapet.....	51
8.3.1	Ett individperspektiv i arbetsmarknadspolitiken.....	51
8.3.2	Ökad trygghet för en bättre fungerande arbetsmarknad.....	52
8.3.3	Öka tryggheten i samhället och inkludera fler.....	52

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att godkänna Miljöpartiets förslag till gröna riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder i enlighet med vad som anförs i avsnittet om behovet av grön omställning som skapar jobb och stärker Sverige långsiktigt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en klimatanpassad fordonsindustri.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa ett ROT-stöd i enlighet med vad som föreslås i motionen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om miljöfordon i enlighet med vad som föreslås i motionen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder i enlighet med vad som anförs i avsnittet om en väg ut ur krisen för de unga.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder i enlighet med vad som anförs i avsnittet om att den ekonomiska krisen inte ska drabba unga.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska vidta åtgärder i enlighet med vad som anförs i avsnittet om att minska det verkliga utanförskapet och öka tryggheten.

Fel! Okänt namn på

2 Grön omställning är en väg ut ur krisen

Världen befinner sig i en global ekonomisk nedgång av historiska mått. Sveriges industri drabbas hårt genom vikande export, varsel och uppsägningar. Arbetslösheten stiger just nu kraftigt och allra värst drabbas ungdomar och personer med utomnordisk bakgrund som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden.

Miljöpartiet vill visa en väg ut ur krisen. Vi menar att det nu är viktigare än någonsin att inge hopp hos människor. I svåra ekonomiska tider prövas landets ledarskap. Att regera när alla kurvor pekar uppåt och sysselsättningen stiger är enkelt. Att ta landet genom en kris är en betydligt större utmaning. Politiken måste omprövas, svåra prioriteringar måste göras. Regeringen har hitintills visat sig oförmögen att möta krisen. Att sitta still och vänta på bättre tider gör att osäkerheten ökar och den ekonomiska aktiviteten avstannar.

En politik för grön omställning är vad världen behöver just nu. Genom investeringar i klimatomställning, energieffektivisering och nödvändiga miljöåtgärder skapas nya jobb och framtidstro hos människor samtidigt som vi ställer om samhället och går stärkta ur krisen.

Sverige har gått igenom dåliga ekonomiska tider tidigare. Den senaste stora krisen under 1990-talet är i många människors medvetande fortfarande aktuell. Dagen ekonomiska läge skiljer sig dock markant ifrån 1990-talets. Sverige var då illa rustat för en kraftig ekonomisk nedgång. Det saknades ett finanspolitiskt ramverk, statsskulden liksom räntenivåerna var högre än i dag vid ingången i krisen. Ränteutgifterna för statsskulden exploderade och det fanns inga andra utvägar än att spara sig ur krisen.

I dag är läget ett annat. Genom ett stort mått av ansvarstagande under bättre tider har statsskulden som andel av BNP sjunkit kraftigt de senaste 15 åren. De finanspolitiska ramverken har haft en mycket viktig del i denna utveckling liksom omläggningen av budgetpolitiken. Sverige har idag i ett internationellt perspektiv mycket goda finanser, och det finns därför en möjlighet att möta den ekonomiska nedgången på ett mer aktivt sätt. Genom offentliga investeringar i utbildning, infrastruktur samt klimat- och energieffektivisering skapar vi nya jobb, jämnar ut resursutnyttjandet och minskar arbetslösheten. Genom att göra rätt saker nu kan vi dessutom gå stärkta ut ur krisen.

Självklart går det inte för ett litet land som Sverige att gå oberört genom en global ekonomisk nedgång som denna. Men vi måste göra allt vi kan för att lindra skadorna av nedgången. Vi menar att det behövs ett ledarskap som pekar ut en sådan väg. Regeringens linje nu är farlig eftersom den gör att sparande ökar onödigt mycket, att fallet i produktionen blir onödigt hårt och arbetslösheten allt för hög.

Vi menar att man nu måste satsa på investeringar i en aktiv arbetsmarknadspolitik och reguljär utbildning. Istället för att förvara folk i passiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste vi använda tiden i lågkonjunktur till utbildning och kompetensutveckling. Vi måste se till att kommunerna och landstingen behåller kvalitén i sina verksamheter och inte behöver skära ned.

Det är ett mycket billigt sätt att förhindra att konjunkturen drivs ned ytterligare. Vi måste också se till att tidigarelägga framtidsinriktade investeringar som vi vet är nödvändiga, både för att stärka Sveriges konkurrenskraft och för att klara den klimat- och energiomställning som måste göras. En sådan tidigareläggning påverkar inte det långsiktiga sparandet.

Regeringens politik leder till passivitet. Mot detta ställer vi en ansvarsfull politik som skapar riktiga jobb, skyndar på den gröna omställningen och moderniseringen av det svenska samhället samtidigt som en långsiktig ekonomisk utveckling säkras.

3 Dystra konjunkturutsikter – men med några ljus i tunneln

3.1 Omvärlden

Världen befinner sig i en global ekonomisk recession där produktionen minskar för första gången sedan andra världskriget. Den finansiella oron har satt prissättningen på marknaden ur funktion. Uppblåsta finansiella värden har punkterats och luften har gått ur aktiemarknader och bostadsmarknader runt om i världen. När miljontals människor upplever att de blivit betydligt fattigare genom fallande tillgångspriser börjar de spara och efterfrågan i världsekonomin faller. När efterfrågan faller minskar produktionen och miljontals människor förlorar sitt arbete eller fruktar uppsägning. Förhoppningarna om att vissa utvecklingsländer skulle klara sig undan en kraftig ekonomisk nedgång har inte infriats. I stället uppvisar den ekonomiska nedgången en påtaglig global spridning. Produktionen prognostiseras globalt att falla med 0,9 % 2009. Förhoppningsvis vänder det till en svag uppgång 2010. Jämfört med trenden på runt 4 procents tillväxt får detta betraktas som en historiskt mycket svag utveckling. För den globala ekonomin exklusive OECD-området blir tillväxttakten 2 % 2009 och 3,8 % 2010. Även det är en mycket långsam takt jämfört med ett snitt på runt 5 %¹.

Den kraftigt försvagade tillväxten kommer att få dramatiska konsekvenser både i utvecklingsländer och i de rikare länderna. ILO har förutspått 50 miljoner förlorade jobb under 2009 och att arbetslösheten globalt ökar till 7,1 % 2009 jämfört med 5,7 % 2007². Många fattiga länder kommer att drabbas extremt hårt. Enligt en tumregel ökar fattigdomen i syd med 20 miljoner människor när BNP-prognoseerna globalt skrivs ned med 1 procentenhet³. Länderna i syd drabbas både genom lägre direktinvesteringar, mindre möjligheter till banklån och exportkrediter och inte minst minskade transfereringar

¹ Konjunkturläget mars 2009 s. 21 f.

² DN 090128.

³ Hermele 090330.

Fel! Okänt namn på

från rikare länder i form av migrantreissor⁴. Förhoppningsvis kommer biståndet inte att strypas trots att många rikare länder har ekonomiska problem. Sverige har här ett ansvar att upprätthålla vårt bistånd på en hög nivå och att påverka andra länder att göra detsamma.

I många länder har omfattande finanspolitiska stimulanser sjösatts för att häva den negativa spiralen nedåt. Försök har också gjorts, och till viss del varit framgångsrika, i att koordinera insatserna globalt. Många länder har insett möjligheten att kombinera en expansiv finanspolitik med investeringar som underlättar klimatomställning och energieffektivisering. En livlig debatt pågår kring detta⁵ och förhoppningsvis ansluter sig allt fler länder till det som internationellt kommit att kallas A Green New Deal.

3.2 Sverige

Även Sverige har drabbats hårt av den internationella konjunkturnedgången. Den svenska exporten har fallit kraftigt och med den industriproduktionen. BNP föll sista kvartalet 2008, vilket medförde att BNP totalt för 2008 backade något. Prognosen för 2009 innebär att BNP faller med drygt 4 % och att resursutnyttjandet kommer att vara mycket lågt.

Den akuta finansiella krisen, som bröt ut i och med att investmentbanken Lehman Brothers ansökte om konkurs, drabbade Sverige med stor kraft. Delvis har effekterna av den akuta finansiella krisen klingat av. Kraftfulla räntesänkningar och andra interventioner på de finansiella marknaderna i Sverige och internationellt har tryckt ned räntorna. Fortfarande lider dock många företag av en svårare creditsituation än innan krisen och rapporterar åtsträmade kreditvillkor. Marknaden för företagscertifikat fungerar fortfarande inte, vilket gör att storföretagen i stor utsträckning måste använda sig av affärsbankerna för sin finansiering. Detta tränger troligen ut en del mindre företag som därmed får svårare att låna pengar.

Varslen inom industrin har under hösten 2008 och våren 2009 varit mycket stora. Sammantaget förväntas sysselsättningen sjunka med 250 000 personer under 2009 och 2010, varav hälften sker i industrin. Arbetslösheten kommer att stiga snabbt framför allt bland unga. Det försämrade arbetsmarknadsläget gör att färre unga inträder på arbetsmarknaden, och trycket på högskolor, universitet och andra vidareutbildningar kommer att vara mycket högt. På grund av de försämringar av arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen som regeringen genomfört under senare år kommer antalet personer försörjda av ekonomiskt bistånd att öka kraftigt. Effekterna av regeringens politik visar sig i deras egna prognoser som pekar på en ökning med 44 000 helårsekviva-

⁴ Migrantreissor kallas de pengar som migranter skickar till sina hemländer. Migrantreissorerna utgör mycket stora penningflöden som globalt uppgår till betydligt större belopp än det globala biståndet.

⁵ Ett av de senare inläggen kommer från WWF som låtit en konsultfirma utvärdera några länders finanspolitik ur detta perspektiv. WWF Economic/climate recovery scorecards, april 2009.

lenter⁶ mellan 2007 och 2012. Med ett kraftigt ökande antal personer med ekonomiskt bistånd är riskerna stora för att den strukturella arbetslösheten ökar i krisens spår. När människor måste kämpa för sin egen överlevnad minskar deras chanser att söka jobb på ett aktivt sätt. Detta medför att antalet personer som sedan kan ta jobb när konjunkturen vänder minskar och att ekonomin därmed varaktigt försämras. Regeringen har bäddat för ett Sverige som är illa rustat för att klara den ekonomiska nedgången.

4 Den ekonomiska politiken

Den ekonomiska nedgången gör att den ekonomiska politiken måste omprövas. Regeringen har hitintills varit oförmögen till en sådan omprövning. Självklart går det inte för ett litet land som Sverige att gå oberört genom en global ekonomisk nedgång som denna, men det går att lindra skadorna av nedgången. Miljöpartiet menar att det behövs ett ledarskap som pekar ut en sådan väg. Regeringens linje nu är farlig eftersom den gör att sparandet ökar onödigt mycket, att fallet i produktionen blir onödigt hårt och arbetslösheten alltför hög.

Det finanspolitiska ramverket gör att den långsiktiga uthålligheten i de offentliga finanserna inte äventyras. Med vår politik ligger utgiftstaken och överskottsmålet fast. Men att ta ansvar för den offentliga ekonomin innebär också att bedriva en politik som minimerar de samhällsekonomiska kostnaderna av konjunkturedgången och samtidigt ställer om samhället i hållbar riktning.

Regeringen är blind för den sociala dimensionen av den ekonomiska politiken. Vi menar att man nu måste satsa på investeringar i en aktiv arbetsmarknadspolitik och reguljär utbildning. Istället för att förvara folk i passiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste vi använda tiden i lågkonjunktur till utbildning och kompetensutveckling.

Välfärden måste värnas och så att kommunerna och landstingen kan utveckla kvalitén i sina verksamheter. I största möjliga mån måste personalneddragningar förhindras. Detta är också ett mycket billigt sätt att förhindra att konjunkturen drivs ned ytterligare. Framtidsinriktade investeringar som vi vet är nödvändiga, både för att stärka Sveriges konkurrenskraft och för att klara klimat- och energiomställningen, måste tidigareläggas.

Regeringens politik leder till passivitet. Mot detta ställer vi en ansvarsfull politik som skapar riktiga jobb, skyndar på den gröna omställningen och moderniseringen av det svenska samhället samtidigt som en långsiktig ekonomisk utveckling säkras.

⁶ Begreppet helårsekivalent innebär att man slår ihop till exempel två personer som haft ekonomiskt bistånd ett halvår var till en helårsekivalent. Begreppet säger således ganska lite om hur många personer som får t ex bistånd, men det är användbart för att se hur kostnaderna för olika transfereringssystem utvecklas över tiden.

Fel! Okänt namn på

Behovet av att bedriva en aktiv och expansiv finanspolitik är stort. När den ekonomiska aktiviteten är låg och de offentliga finanserna är i god ordning bör man göra nödvändiga investeringar som jämnar ut resursutnyttjandet och förbereder Sverige för bättre tider. Detta menar vi är att ta ansvar på både kort och lång sikt samtidigt som de offentliga finanserna värnas.

4.1 Regeringens politik saknar ledarskap och en tydlig linje

De borgerliga partierna gick till val på att skapa jobb. Deras politik har sedan valvinsten varit inriktad på att öka arbetskraftsutbudet. Miljöpartiet ser inga problem med en politik som syftar till att få fler människor att komma in på arbetsmarknaden. Vi är dock mycket kritiska till de ensidiga metoder som regeringen har använt och de effekter som politiken skapat i form av ökade orättvisor och försämrad trygghet. Vi har tidigare kritiserat den förda politiken som inneburit försämringar av trygghetssystemen och stora skattesänkningar för dem med de högsta inkomsterna. Vi är fortsatt kritiska, men i och med den ekonomiska nedgång som världen nu gått in i blir just den politiken än mer problematisk. När människor känner sig otrygga och saknar en heltäckande arbetslöshetsförsäkring och sjukförsäkring ökar många sitt sparande, vilket gör att efterfrågan i ekonomin minskar och konjunkturedgången blir än större.

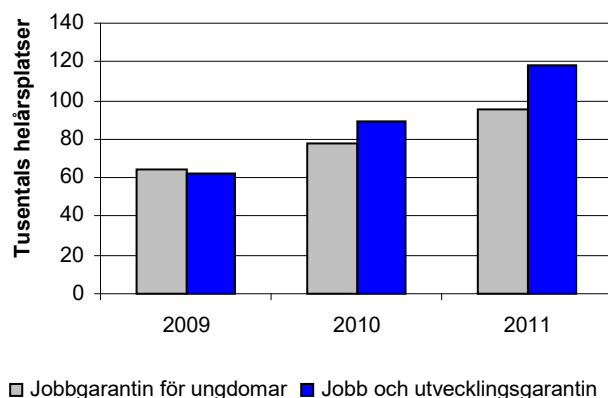
4.1.1 Långtidsarbetslösheten skjuter i höjden

Regeringen har under mandatperioden rustat ned arbetsmarknadspolitiken och minskat resurserna till utbildning och fortbildning. I en kraftig konjunkturuppgång när sysselsättningen stiger och arbetslösheten sjunker kan det vara rimligt att minska på de arbetsmarknadspolitiska programmen. Regeringens nedskärningar saknade dock alla rimliga proportioner och regeringen har varit mycket senfärdig med att ompröva denna hållning.

På grund av regeringens senfärdighet att bedöma djupet i lågkonjunkturen är det nu svårare att bygga ut arbetsmarknadspolitiken och utbildningssatsningar för att möta de behov som finns. Hade de tidigare gett signaler till myndigheter, högskolor och andra utbildningsanordnare att pengar skulle tillföras hade det funnits en beredskap att göra mer idag när behoven ökar. Att regeringen står utan verktyg för att möta lågkonjunkturen visar sig också i regeringens prognoser över antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program för långtidsarbetslösa (diagram 1 nedan).

Diagram 1.

Regeringens prognos, långtidsarbetslösa i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Källa: Regeringskansliet.

4.1.2 Otryggheten har ökat ...

Samtidigt som lågkonjunkturen nu drabbar Sverige med stor kraft har regeringen kraftfullt försämrat människors trygghet. Detta har framför allt drabbar människor med lägre inkomster som också oftast är de som löper störst risk att drabbas av arbetslöshet. De som tjänat mycket på regeringens skattesänkningar är de som ofta har bra tilläggförsäkringar och liten arbetslöshetsrisk. Men de som nu i första hand sägs upp är grupper som saknar privata eller kollektiva försäkringar som täcker upp inkomstbortfall utöver arbetslöshetsförsäkringen. De drabbas hårt av att den maximala ersättningen de första hundra dagarna är lägre än tidigare liksom av att ersättningsnivån trappas ned i flera steg.

Utöver att regeringen aktivt har försämrat arbetslöshetsförsäkringen är den inte heller kopplad till inkomstutvecklingen, vilket innebär att den reala försämringen av försäkringen är ännu större. Ersättningstakets andel av genomsnittslönen under de första 100 dagarna i arbetslöshet har sjunkit från 82 % 2002 till 65 % 2007, enligt beräkningar av Konjunkturinstitutet⁷.

Kvalificeringskraven för att få del av ersättningen har också försämrats kraftigt. Bland annat har möjligheterna att kvalificera sig till ersättning genom studier avskaffats. Resultat av den försämrade arbetslöshetsförsäkringen är att ca 1,5 miljon människor lämnat försäkringen och de står nu utan trygghet om de förlorar sitt arbete.

Även sjukförsäkringen har försämrats i flera olika steg. Ersättningsnivån har sänkts och en striktare bedömning av vad som räknas som sjukdom har

⁷ Konjunkturinstitutet, Konjunkturläget mars 2009 s. 100 f.

Fel! Okänt namn på

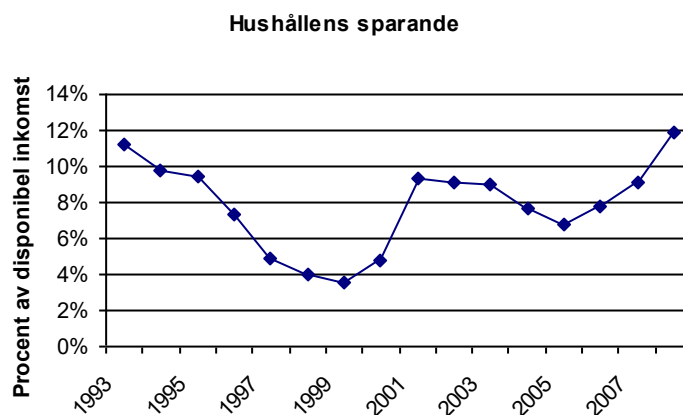
införts. Ett resultat av de förändringar som genomförts är att antalet personer som utförsäkras kommer att öka.

Tanken med regeringens politik var att det skulle löna sig bättre att arbeta. Men idag finns betydligt färre jobb att söka. Redan innan lågkonjunkturen var regeringens politik mycket cynisk. Man utgick ifrån att sjuka människor inte var sjuka och att de arbetslösa endast vara lata. När konjunkturen nu har vänt och jobben minskar blir resultatet av regeringens politik förödande då allt fler personer kommer att bli hänvisade till ekonomiskt bistånd som nu också kommer att öka kraftigt. Enligt regeringens egna prognoser ökar kostnaderna med ca 5 miljarder kronor mellan 2007 och 2012. De ökade kostnaderna för kommunerna är också en bidragande orsak till de underskott som prognostiseras för kommande år⁸.

4.1.3 Hushållens försiktighetssparande skjuter i höjden ...

Hushållen har reagerat kraftigt på den ekonomiska krisen och ökat sitt sparande till historiskt höga nivåer (diagram 2 nedan). Normalt ökar sparandet hos hushållen när värdet av fastigheter och aktier minskar och konjunkturen försämras. Människor vill då öka sina marginaler och kanske amortera mer på sitt hus. Den osedvanligt kraftiga uppgången av sparandet nu är dock också en reaktion på regeringens politik. Dels har regeringen ökat otryggheten för de personer som har de lägsta inkomsterna, vilket gör att dessa troligtvis ökat sitt sparande. Dels har regeringens skattesänkningar, till största delen, riktat sig till personer med de högsta inkomsterna (se diagram 3 nedan). Statistik över konsumtionsbeteende visar att dessa grupper sparar en stor del av sin inkomst⁹, vilket får en återhållande effekt på den privata konsumtionen.

Diagram 2.

Källa: SCB.

⁸ Konjunkturläget mars 2009 s. 136.

⁹ RUT PM om sparande.

Trots att hushållssektorn som helhet fått reala inkomstökningar genom de skattesänkningar som genomförts har sparandet ökat kraftigt. Detta är problematiskt då det innebär lägre privat konsumtion och att konjunkturedgången därmed blir större än vad den annars skulle ha blivit.

Diagram 3.

Källa: Riksdagens utredningstjänst.

Sammanfattningsvis innebär regeringens skattesänkningar, tillsammans med de försämringar i trygghetssystemen som gjorts, en farlig mix som lett till ett kraftigt ökat och historiskt högt privat sparande som stryper den privata konsumtionen och därmed ökar på arbetslösheten. På detta ska läggas en inte obetydlig risk för en inflationschock när konjunkturen vänder och den privata konsumtionen skjuter fart. En jämnare fördelningsprofil på skattesänkningar och högre ersättningar till hushåll med lägre inkomster hade i större utsträckning kunnat jämna ut konsumtionen och därmed resursutnyttjandet.

4.1.4 Regeringens ”stimulanspolitik”

Regeringen har en mycket otydlig linje vad det gäller behovet av en aktiv konjunkturpolitik. Ibland hävdas från vissa regeringsföreträdare att stimulanspolitik är meningslöst och endast försämrar statsfinanserna¹⁰. Anders Borg har gjort ett stort nummer av att det skulle kosta mellan två och fyra miljoner kronor att rädda ett jobb. Å andra sidan hävdar finansminister Anders Borg gärna i samma andetag att Sverige har den mest expansiva finanspolitiken i hela OECD-området¹¹.

Det är mycket anmärkningsvärt att regeringen inte vet vilken fot den ska stå på. De dubbla signaler som sänds ut när man anklagar oppositionen för att

¹⁰ Riksdagsdebatt om den ekonomiska politiken den 13 mars 2009.

¹¹ Vårpropositionen 2008/09:100 s. 33.

Fel! Okänt namn på

skapa underskott och samtidigt hävdar att man har världens mest expansiva finanspolitik förvirrar debatten. Fokus flyttar från den nödvändiga debatten om vilken typ av finanspolitiska åtgärder som är lämpliga i detta konjunkturläge.

Problemet för regeringen är givetvis att de dels vill säga att de gör så mycket de kan samtidigt som de i själva verket inte vill, eller är förmögna till, att ompröva sin egen ekonomiska politik trots att den är förödande i detta konjunkturläge. Faktum är att de finanspolitiska åtgärder som vidtagits i mycket liten utsträckning är utformade för att dämpa konjunkturedgången. Den politik som bedrivs av regeringen tar tvärtom sin utgångspunkt i de överenskommelser som regeringspartierna träffade långt före valrörelsen när vi var på väg in i en kraftig högkonjunktur. Denna politik är inte effektiv i rådande konjunkturläge utan handlar om ideologiskt förankrad strukturpolitik byggd på cyniska premisser. Denna politik är regeringen oförmögen att ompröva och försöker därför ge sken av att man genomför stimulansåtgärder.

4.1.5 Utvärdering av regeringens åtgärder

För att utvärdera regeringens ”stimulanspolitik” kan man jämföra med vad som normalt och enligt forskningen brukar betraktas som en effektiv politik för att stimulera efterfrågan och därmed jämna ut resursutnyttjandet i en lågkonjunktur¹².

Effektiva finanspolitiska stimulanser ska enligt gängse uppfattning

- ? vara tillfälliga, det vill säga de åtgärder som vidtas ska inte leda till permanenta utgiftsökningar eller permanenta skattesänkningar som gör att underskotten långsiktigt växer
- ? vara snabba, åtgärderna ska kunna sjösättas snabbt så att inte effekten kommer för sent när ekonomin redan vänt
- ? leda till lite läckage, vilket innebär att stimulansen i så liten utsträckning som möjligt leder till ökad import eller höjt sparande och därmed inte påverkar sysselsättning eller arbetslöshet.

På sidan 33 i den ekonomiska vårpropositionen listar regeringen några av de åtgärder man menar är en del i sin stimulanspolitik. Genom att jämföra dessa med kriterierna ovan fås ett mått på hur effektiv regeringens politik är:

- ? Regeringen har sänkt inkomstskatten i år, vilket man räknar som en del i sin stimulanspolitik. De genomförda förslagen är dock ej tillfälliga utan är att betrakta som permanenta skattesänkningar. Sänkningen är inte heller utformad för att minimera läckage. Tvärtom går den största delen till dem med höga inkomster som kan förväntas spara en stor del av sin inkomstökning.
- ? Man har också sänkt skatten för pensionärer samt sänkt arbetsgivaravgifterna, inte heller dessa åtgärder är tillfälliga även om de troligen är bättre ur konjunktursynpunkt än de genomförda inkomstskattesänkningarna.

¹² Se t.ex. KI eller Calmfors.

- ? ROT-avdraget som regeringen gjorde ett stort nummer av som finanspolitisk stimulans är inte heller den tillfällig utan permanent. Detta innebär att effekten av reformen blir mindre, vilket bland annat Konjunkturinstitutet kritiserat regeringen för¹³.

Några åtgärder som regeringen har gjort är bättre ur konjunktursynpunkt, till exempel handlar detta om utökningen av anslagen till infrastruktur. Ökningen är dock mycket begränsad.

4.1.6 Sammanfattningsvis ...

Sammanfattningsvis har regeringen varit oförmögen att ompröva sin politik. De åtgärder som föreslagits och drivits igenom har försämrat möjligheterna för Sverige att klara sig igenom konjunkturedgången. Regeringen är inte förmögen att presentera en sammanhållen politik för jobb och ökad trygghet. Tvärtom har regeringen agerat oansvarigt genom stora skattesänkningar med mycket låg sysselsättningseffekt. De stora överskotten i de offentliga finanserna har slösats bort. Investeringarna i jobben har lagts åt sidan samtidigt som människors trygghet har försämrats genom hårda attacker på trygghetsystem och omställningsmöjligheter. En halv miljon människor har trängts ut ur a-kassan. Detta har långsiktigt försämrat svensk ekonomi och möjligheterna att snabbt komma ur konjunkturedgången.

4.2 En aktiv finanspolitik och grön omställning

Sverige och världen står inför stora utmaningar i form av en kraftig konjunkturedgång och en alltmer akut klimatkris. Vi menar att det behövs stora investeringar som leder till utveckling och omställning mot ett hållbart samhälle. Klimatkris och ekonomisk nedgång måste mötas av åtgärder som både skapar arbetstillfällena och bidrar till nödvändig omställning.

I likhet med EU-kommissionens resonemang i den så kallade Barrossoplanen¹⁴ menar vi att de finanspolitiska åtgärder som sätts bör verka för att stärka samhällets långsiktiga utveckling och leda till att klimat- och miljömål lättare nås.

Miljöpartiet har i vår budgetmotion för 2009, Grön framtidsbudget – två år kvar¹⁵ och i tilläggsbudgetmotionen Åtgärder för jobb och omställning¹⁶ redovisat vårt alternativ till ekonomisk politik för Sverige 2009. Vi står bakom dessa motioner som pekar ut en mer aktiv politik som skapar jobb, grön omställning och investeringar i utbildning. Tillsammans med de ytterligare åtgärder

¹³ Konjunkturinstitutets remissvar på proposition 2008/09:178.

¹⁴ KOM (2008) 755 13 november 2008. Bland annat lyfts tydligt fram byggnaders energieffektivitet och att främja miljövänliga varor. EU-kommissionen uppmanar bland annat medlemsstaterna ”att vidta ytterligare konsumentinriktade åtgärder för att stimulera efterfrågan på miljövänliga varor”.

¹⁵ Motion 2008/09:Fi272.

¹⁶ Motion 2008/09:Fi17.

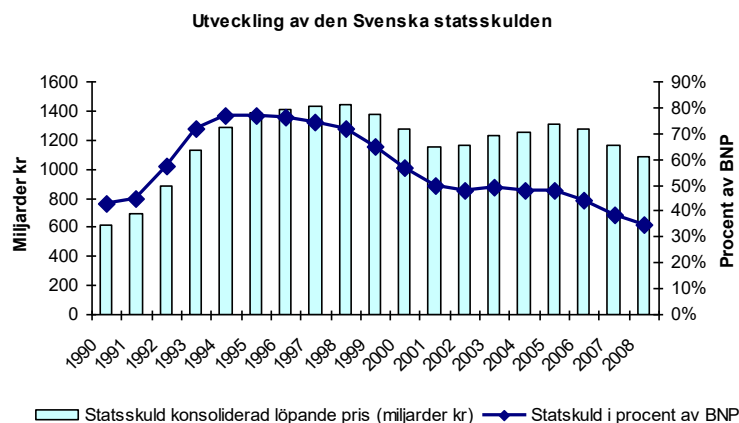
Fel! Okänt namn på

gärder som presenteras i vår motion på Vårtilläggsbudgeten¹⁷ visar vi hur ekonomisk utveckling genom offensiva investeringar kan kombineras med en modern framtidsinriktad politik där vi klarar klimat-, energi- och miljömålen samtidigt som vi skapar nya jobb.

4.2.1 Behov och möjligheter till en expansiv finanspolitik

Efter flera år med mycket goda offentliga finanser försämras dessa just nu snabbt. Skatteintäkterna faller kraftigt till följd av minskade skatteintäkter på arbete och vinster. Utgångsläget för de offentliga finanserna är dock mycket bra. Den budgetdisciplin som möjliggjorts genom en ansvarsfull ekonomisk politik, inrättande av nya budgetregler och det finanspolitiska ramverket har stärkt de offentliga finanserna och minskat statsskulden som andel av BNP kraftigt. Sveriges offentliga finanser är därför i god ordning. Statsskulden har som andel av BNP minskat från 77 % då den var som högst 1994 till under 40 % 2008 (diagram 4 nedan).

Diagram 4.

Källa: SCB.

Trots stora budgetunderskott de närmaste åren kommer statsskulden att kunna hållas på en rimlig nivå. I ett internationellt perspektiv är Sveriges skuldsättning låg. Den svenska Maastrichtskulden var 34,8 % 2008 jämfört med 67 % för EU-15¹⁸. Enligt Konjunkturinstitutets prognos inklusive prognostiserad finanspolitik (se vidare nedan om finanspolitiken) kommer den svenska statsskulden mätt enligt Maastrichtkriterierna vara 47,6 % 2010¹⁹.

Resursutnyttjandet i svensk ekonomi är just nu mycket lågt. Arbetslösheten stiger kraftigt och efterfrågan på svenska exportprodukter är låg. Riskerna för stor utslagning på arbetsmarknaden och ett ökat utanförskap är stora. Miljöpartiet bedömer därför att finanspolitiken för 2010 bör bli mer expansiv.

¹⁷ Proposition 2008/09:99.

¹⁸ Europeiska centralbanken <http://sdw.ecb.europa.eu/>.

¹⁹ Konjunkturinstitute, Konjunkturläget mars 2009.

Det finns en stor poäng med att tidigarelägga investeringar i grön omställning och jobb för att jämna ut resursanvändningen och göra långsiktigt nödvändiga investeringar som skapar jobb.

Även Konjunkturinstitutet har bedömt att finanspolitiken för 2010 bör bli mer expansiv. Deras bedömning är att ofinansierade utgiftsökningar och skattesänkningar om ca 50 miljarder kronor 2010 är väl motiverat. Vi delar i huvudsak den bedömningen och kommer att pröva om detta är möjligt. Genom en mer expansiv finanspolitik kan arbetslösheten hållas nere och sysselsättningen uppe. Andra ekonomer och bedömare drar liknande slutsatser²⁰.

För att möjliggöra en sådan finanspolitik krävs prioriteringar av utgiftsförslag och skatteförändringar. Vi kommer att därför att se över våra egna förslag för att stärka jobblinjen. Bland annat kommer följande förslag att prövas:

- ? Tidigareläggning av nödvändiga infrastrukturinvesteringar för att klara klimatmålen. Detta påverkar inte det långsiktiga sparandet utan handlar om tidigareläggning av investeringar.
- ? Tidigareläggning och utökning av andra gröna investeringar, till exempel energieffektivisering i bostäder och lokaler, utbyggnad för förnybar energi, investeringar i teknikutveckling etc.
- ? Tillfälligt ökade statsbidrag till kommuner och landsting på ca 12 miljarder kronor (7 miljarder kronor utöver de 5 som vi redan föreslagit).
- ? Tillfälliga skatte- eller arbetsgivaravgiftssänkningar om dessa på ett effektivt sätt kan förhindra att arbetslösheten stiger.
- ? Tillfälliga inkomstförstärkningar till hushåll med låga inkomster om detta på ett effektivt sätt kan motverka ökad arbetslöshet.

Finanspolitiska stimulanser kan konstrueras på olika sätt. Grundläggande är dock att det inte långsiktigt påverkar de offentliga finanserna negativt. Att sjösätta tredje steget i jobbskatteavdraget som en finanspolitisk stimulans som regeringen gör är direkt olämpligt då jobbskatteavdraget är att betrakta som en permanent skattesänkning som inte motsvaras av något permanent finansiering. Vi menar att finanspolitiska stimulanser bör utformas på något av dessa tre olika sätt:

- ? Som tillfälliga utgiftsökningar eller skattesänkningar. Åtgärderna måste då verkligen vara tillfälliga och kunna dras tillbaka när konjunkturen vänder. Exempel på en sådan åtgärd är det ROT-avdrag som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår i den här motionen.
- ? Finanspolitiska stimulanser kan utformas som permanenta utgiftsökningar där finansieringen av utgiftsökningen senareläggs till en tidpunkt då kon-

²⁰ Calmfors på DN debatt 081125. Andra som uttryckt behov av mer expansiv finanspolitik är Lena Westerlund, LO som menar att vi borde ha finanspolitiska stimulanser 2009 på ca 2-3 % av BNP (LO:s hemsida och tal 090330). Även Svenskt Näringsliv har drivit frågan om ytterligare finanspolitisk stimulans. Bl.a. på Brännpunkt har man förordat tidigareläggning av infrastruktursatsningar på 25 miljarder 2009 och 2010 (Brännpunkt 090224). Ytterligare en aktör som förordar stimulanspolitik är Konjunkturinstitutet (Konjunkturläget Mars 2009). KI föreslår ofinansierade utgiftsökningar 2009 om ytterligare 8 miljarder och 50 miljarder 2010. Givet denna prognos blir sparandet ca 1 % lägre än utan, BNP 1 % högre och sysselsättning 1 % högre (ca 70 000 personer).

Fel! Okänt namn på

junktoren är starkare. Ett exempel på en sådan reform kan vara en förbättrad a-kassa som kan vara mycket effektiv för att det ökar köpkraften hos hushåll med små marginaler som därför inte sparar så mycket. Finansieringen av reformen kan ske genom höjd inkomstskatt för de med högre inkomster. Eftersom reformen är finansierad påverkas det långsiktiga sparandet inte.

- ? Genom tidigareläggning av investeringar. Åtgärden flyttar då endast utgiften i tid. Till exempel kan infrastrukturinvesteringar med fördel tidigareläggas i en lågkonjunktur då kostnaderna för investeringen är lägre. Tidigareläggningen innebär att mindre investeringar sedan görs senare i konjunkturcykeln. Inte heller detta påverkar det långsiktiga sparandet negativt.

4.2.2 Olika offentligfinansiella kostnader för att upprätthålla sysselsättningen

Beroende på vilka typer av finanspolitiska åtgärder som genomförs för att minska arbetslösheten och därmed de långsiktiga skadorna i ekonomin av en djup lågkonjunktur blir den statsfinansiella kostnaden väldigt olika. Med generella efterfrågestimulanser som till exempel jobbskatteavdrag har regeringen själv beräknat att nettokostnaden kan uppgå till hela 4 miljoner kronor per jobb (se proposition 2008/09: 97). Kostnaden för att minska arbetslösheten i en lågkonjunktur genom till exempel offentliga investeringar eller offentlig konsumtion är betydligt lägre. Nettokostnaden för offentlig sektor av att upprätthålla sysselsättningen i kommunerna är till exempel ca 200 000 kronor medan nettokostnaden för en offentlig investering i genomsnitt ligger på ca 400 000 kronor (RUT PM Dnr 2009:497). För båda dessa åtgärder är kostnaden mellan 10 och 20 gånger lägre än för regeringens stimulanspolitik.

RUTA. Kostnaden för olika jobbåtgärder i lågkonjunktur.

4.2.3 Världen satsar på omställning ...

Allt fler länder inser att klimatkrisen och den ekonomiska konjunkturedgången måste mötas samfällt. Genom att göra effektiva gröna investeringar som möter den ekonomiska nedgången skapas nya jobb samtidigt som den långsiktiga ekonomiska utvecklingen stärks genom energieffektiviseringar och åtgärder som minskar klimatutsläppen.

Huvuddelarna av de gröna satsningarna som hitintills presenterats internationellt har handlat om investeringar i ny klimatvänlig infrastruktur, i energieffektivisering av byggnader och om upprustning av infrastruktur för överföring av elektrisk kraft för att förbereda systemen för introduktion av förnyelsebar energi. Satsningar har också gjorts på förnybara bränslen och vattenförsörjning²¹.

²¹ Stern (2009) Towards a global green recovery, HSBC (2009) A Climate for recovery, RUT.

I ett historiskt perspektiv utgör ofta kriser ett tillfälle där man kan se tydliga trendbrott. En teknik och ett sätt att organisera samhället och produktionen överges till förmån för något nytt. Den nuvarande globala ekonomiska krisen föregicks av ett globalt uppvaknande vad det gäller klimat- och energifrågorna och allt fler ser nu att den ekonomiska krisen inte bara utgör ett hot utan också en möjlighet att ställa om samhället i en mer hållbar riktning. Allt fler inser att samhället måste omformas och ny ekonomisk utveckling och nya jobb måste gå hand i hand med omställning. Stern sammanfattar detta i rapporten *Towards a global green recovery*:

Once economic recovery is under way, markets have to deliver a different quality of growth that is more sustainable – a return to past production patterns is economically neither wise nor desirable. A global green recovery can deliver immediate and long-term economic benefits, cut the risk of dangerous climate change, reduce energy insecurity and competition for natural resources, and prepare the ground for a successful post-Kyoto agreement in Copenhagen in December 2009²².

Miljöpartiet delar i mycket den analys som Stern gör. Vi har i vår budgetmotion, ”Grön framtidsbudget – två år kvar”, utvecklat resonemangen om behov av att bryta nuvarande ohållbara tillväxttrender och skapa en ekonomisk utveckling som är förenlig med klimat- och miljömål.

4.2.4 ... Sverige halkar efter

Sveriges regering presenterade i december 2008 ett finanspolitiskt stimlanspaket för Sverige. Paketet omfattade ca 9 miljarder kronor. Av dessa 9 miljarder kan endast 144 miljoner som avsattes för att tidigarelägga infrastruktur-satsning på järnväg klassificeras som gröna. 144 miljoner av ca 9 miljarder kronor utgör 1,6 % av hela paketet. Vi menar att detta är oanständigt lågt och att det försämrar våra möjligheter att bedriva en aktiv klimatpolitik internationellt.

Vi menar att det just nu finns ett gyllene tillfälle att vända utvecklingen genom en offensiv och framtidsinriktad grön stimulanspolitik. Vi har i våra budgetförslag presenterat satsningar som skulle leda till fler jobb och en mer hållbar utveckling. Än är det inte för sent för regeringen att byta spår. Många av de investeringar som borde göras tar dock tid att planera, och den ekonomiska vårpropositionen hade varit ett utmärkt tillfälle att sända en signal om en ny hållbar riktning för den ekonomiska politiken.

²² Ibid.

Fel! Okänt namn

4.3 De offentliga finanserna och effekter av Miljöpartiets politik

4.3.1 Ansvar för de offentliga finanserna

Utgångspunkten för Miljöpartiets ekonomiska politik är ett stort ansvarstagande för de offentliga finanserna. Utgiftstaket och överskottsmålet är självklara ingredienser som gör att den långsiktiga uthålligheten i den offentliga ekonomin inte äventyras. Men att ta ansvar för den offentliga ekonomin innebär också att bedriva en politik som minimerar de samhällsekonomiska kostnaderna av konjunkturedgången. Det finns kostnadseffektiva åtgärder att göra som leder oss snabbare ur krisen och som vi kan klara utan att äventyra de offentliga finanserna, överskottsmålet eller utgiftstaket.

4.3.2 Prognos över utgifter 2009

Utöver redan föreslagen politik innebär vår tilläggsbudgetmotion ytterligare utgifter för staten på 3,55 miljarder kronor 2009. Av dessa förklaras 0,6 miljarder kronor av volymeffekter av Miljöpartiets förslag att höja ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen till 80 % och 2,95 miljarder kronor utgörs av ytterligare finanspolitiska stimulanser.

Vi står självklart fortfarande bakom vårt förslag till utgiftstak för 2009. De förslag som presenterats i vår budgetmotion, i vår tilläggsbudgetmotion i februari 2009 samt förslagen i föreliggande motion rymms under utgiftstaket. Den nya beräknade budgeteringsmarginalen, givet de nya makroekonomiska bedömningar som regeringen presenterat i vårpropositionen inklusive makroeffekter av Miljöpartiets ekonomiska politik, presenteras i tabell 1 nedan.

Tabell 1.

Härledning av takbegränsade utgifter MP, nivå samt avvikelse mot regeringen (miljarder kronor)	2009
Utgiftsprognos för 2009 i vårpropositionen, nivå	976,4
Takbegränsade utgifter i MP budget-motion, avvikelse mot regeringen	21,3
Takbegränsade utgifter i MP TB-motion (se 1 nedan), avvikelse mot regeringen	9,0
Takbegränsade utgifter i MP nej till VÅP TB (se 2 nedan), avvikelse mot regeringen	-10,2
Nya takbegränsade utgifter i MP VÅP-TB (se 3 nedan), avvikelse mot regeringen	2,3
Summa MP takbegränsade utgifter 2009, nivå	998,8
MP utgiftstak, se budgetmotion för 2009	1 007
<i>MP ny budgeteringsmarginal 2009</i>	<i>8,2</i>

I tabell 2 nedan redovisas effekterna på de takbegränsade utgifterna till följd av förslagen i vår motion på proposition Åtgärder för jobb och företagande. Effekterna på det finansiella sparandet av förslagen var en försvagning med 17,5 miljarder kronor. Ungefär hälften av detta rymdes inom det förslag som regeringen presenterade i sin proposition.

Tabell 2.

1. Takbegränsade utgifter i motion på prop. Åtgärder för jobb och omställning

Totala utgifter och skattesänkningar	17,5
ROT i form av skattereduktion som ej påverkar de takbegränsade utgifterna	-3,6
Nystartsjobb, påverkar ej de takbegränsade utgifterna	-0,9
Takbegränsade utgifter i regeringens prop. som ingår i utgiftsprognos i VÅP*	-4
<i>Påverkan på takutgifter</i>	<i>9</i>

* Regeringens förslag innebar en försvagning av de offentliga finanserna med drygt åtta miljarder varav hälften utgjordes av takbegränsade utgifter. Dessa ingår i beräkningen av utgifter i vårpropositionen. Eftersom dessa tas som bas för beräkningen måste de dras av när Miljöpartiets totala takbegränsade utgifter beräknas.

I tabell nedan redovisas effekterna på de takbegränsade utgifterna till följd av våra ställningstaganden till regeringens vårtilläggsbudget. Att vi säger nej till den tidigare utbetalningen till kommunerna på sju miljarder förklaras av att vi redan i november i motion till riksdagen föreslog ytterligare fem miljarder i höjda statsbidrag för 2009. Dessa fem miljarder ingår i utgifterna i tabellen ovan. De lägre utgifterna för de arbetsmarknadspolitiska programmen och arbetslöshetsförsäkringen förklaras av vår ekonomiska politik och de aktiva investeringar i utbildning och grön omställning som vi presenterat.

Tabell 3.

2. Nej till VÅP TB förslag

Höjda statsbidrag 2009 (MP accepterar 5 miljarder 09, vilket är vad vi tidigare föreslagit, ingår dock i l. ovan)	-7
Antagande om minskade volymer i UGA och JOB (pga utbildningsatsningar, helårseffekt)	-1,8
Antagande om minskade kostnader för a-kassa (pga offentlig konsumtion+investeringar, helårseffekt)	-1,4
Övriga avvikelser från regeringens VÅP**	-0,03
<i>Summa</i>	<i>-10,2</i>

** För en specifikation av Miljöpartiets övriga avvikelse till regeringens vårtilläggsbudget för 2009 se vår motion på tilläggsbudgeten.

I tabell nedan presenteras påverkan på de takbegränsade utgifterna till följd av nya förslag i den här motionen, det vill säga ytterligare satsningar på ungdomsarbetslösa och ett utökat ROT-avdrag samt satsning på klimatanpassad fordonsindustri.

Tabell 4.

Fel! Okänt namn på

3. Nya MP-utgifter i VÅP-TB	
Ungdomsarbetslösa	1,25
Energieffektivisering i offentliga lokaler	0,1
Klimatanpassa fordonsindustrin	0,35
Ökade utgifter till följd av 80 procents nivå i a-kassan (pga ny makrobild)	0,6
<i>Summa ökning av takbegränsade utgifter</i>	<i>2,3</i>
Utökad ROT, påverkar ej takbegränsade utgifter	1,25
<i>Summa påverkan på offentligt sparande</i>	<i>3,55</i>

4.3.3 Vissa makroeffekter till följd av Miljöpartiets ekonomiska politik 2009

I rådande konjunkturläge där sysselsättningen minskar och arbetslösheten stiger blir effekten av ökad offentlig konsumtion något annorlunda än i ett mer normalt konjunkturläge. På grund av lågt resursutnyttjande konkurrerar inte ökade offentliga investeringar om lediga resurser i ekonomin. Därför är det troligt att ökad offentlig konsumtion och investeringar i betydligt större utsträckning leder till lägre arbetslöshet och högre sysselsättning än i ett mer normalt konjunkturläge.

Riksdagens utredningstjänst har analyserat Miljöpartiets budgetmotion tillsammans med vår motion på regeringens proposition Åtgärder för jobb och omställning och vilka effekter vår politik kan tänkas få på sysselsättningen och arbetslösheten. Sammantaget visar deras analys att sysselsättningen stiger med 43 000 personer 2009 och ungefär lika många 2010 och 2011 jämfört med regeringens politik. Samtidigt minskar arbetslösheten med motsvarande antal eller ca 1 % (se tabell nedan).

Tabell 5: Jobbeffekter av MP:s politik

Arbetsmarknadsläget februari 2009	Regeringens politik		Mp-politik	
	Antal	%	Antal	%
Antal sysselsatta februari 2009	4 460 000	64,4%	4 503 000	65,0%
Antal arbetslösa februari 2009	387 000	8,0%	344 000	7,1%
I arbetskraften	4 847 000	70,0%	4 847 000	70,0%
Befolkningen	6 926 000		6 926 000	
<i>Summa jobb</i>			<i>43 000</i>	

Källa: RUT:s och MP:s beräkningar.

Vi har låtit dessa effekter samt våra utökade satsningar på utbildning och arbetsmarknadspolitik påverka de beräknade utgifterna för 2009 till följd av Miljöpartiets budgetförslag. Utgångspunkten är Ekonomistyrningsverkets känslighetsberäkningar av statsbudgetens utgifter för a-kassa och aktivitetsstöd. Vi har räknat lågt och utgår ifrån en inväxling på 0,5. Detta innebär att ökad offentlig konsumtion som ger en ökad sysselsatt ger 0,5 personer färre med arbetslöshetsersättning (se tabell 6 nedan). På samma sätt har vi växlat in 0,5 färre personer med aktivitetsstöd per extra utbildningsplats.

Tabell 6.

Fel! Okänt namn på

1. Lägre kostnader pga utbildningsplatser			Miljarder kronor	
Antal platser	Lägre kostnad per 10 000 platser (miljarder kr)	Inväxling	Summa helår	Summa halvår
40 000	-0,9	0,5	-1,8	-0,9
2. Lägre kostnader pga fler sysselsatta			Miljarder kronor	
Sysselsatta	Lägre kostnad per 10 000 sysselsatta (miljarder kr)	Inväxling	Summa helår	Summa halvår
40 000	-0,7	0,5	-1,4	-0,7
Summa 1+2			-3,2	-1,6

Källa: ESV budgetprognos 2009:1, riksdagens utredningstjänst samt egna beräkningar.

4.3.4 Finansiellt sparande

Miljöpartiet delar i huvudsak Konjunkturinstitutets bedömningar av en lämplig finanspolitik för 2009 och 2010. Vi har redan tidigare föreslagit investeringar i utbildning och grön omställning samt utökade statsbidrag som medför ökade utgifter för staten med syfte att möta lågkonjunkturen. Sammantaget hamnar det finansiella sparandet för 2009 strax under regeringens politik (se tabell 7 nedan).

Tabell 7.

Påverkan på finansiellt sparande av Miljöpartiets ekonomiska politik jfr med regeringen (miljarder kronor)	2009
Saldoavvikelse budgetmotion	0
Saldoavvikelse TB1	-8,5
Saldoavvikelse VÅP TB	1,65
<i>Summa</i>	<i>-6,85</i>

4.3.5 Bedömning av utgiftstak för 2012

Miljöpartiet har tidigare föreslagit utgiftstak för 2010 och 2011. Vi står fast vid dessa utgiftstak och gör i årets motion på den ekonomiska vårpropositionen en preliminär bedömning av utgiftstak för 2012 på 1 098 miljarder kronor.

Tabell 8.

Mp förslag till utgiftstak samt bedömning för 2012 (miljarder kr)	2009	2010	2011	2012
	1 007	1 036	1 067	1 098

5 Grön omställning skapar jobb och stärker Sverige långsiktigt

Sverige och världen står inför stora utmaningar i form av en kraftig konjunkturedgång och en alltmer akut klimatkris. Vi menar att det behövs stora investeringar som leder till utveckling och omställning mot ett hållbart sam-

Fel! Okänt namn på

hälle. Klimatkris och ekonomisk nedgång måste mötas av åtgärder som både skapar arbetstillfällen och bidrar till nödvändig omställning.

Klimatproblemen är mycket allvarliga och utgör en av mänsklighetens största utmaningar. Åtgärder måste vidtas för att minska de mänskliga utsläppen av klimatpåverkande gaser. Vi kan välja att göra detta nu, att vara med och driva på utvecklingen och därmed bli världsledande. Eller så kan vi välja att skjuta på problemen och därmed förvärra situationen och hamna på efterkälken. Vår övertygelse är att det land eller den region som är ledande inom klimat- och energifrågor kommer att leda världen in i framtiden. En satsning på morgondagens teknik gör Sverige modernare och ger dagens och morgondagens arbetstillfällen.

En politik som kraftfullt minskar utsläppen av koldioxid skapar nya jobb och företag som också gör Sverige och Europa till vinnare när konjunkturen vänder. En grön modernisering av industrier och ekonomi säkerställer vår framtida konkurrenskraft och välfärd. En stark klimatpolitik är den motor som behövs för att skapa nya jobb och miljödriven näringslivsutveckling i hela Europa. Ambitiösa program för energieffektivisering kan, tillsammans med investeringar i infrastruktur och industri, skapa arbeten samtidigt som det ger minskade utsläpp.

Tekniken för att leva ett mer hållbart liv finns redan, och den utvecklas snabbt. Hela energimarknaden är inne i en förändring som är en av de största tekniska omställningarna i mänsklighetens historia. Förnybar energi står i dag för drygt hälften av energiinvesteringarna inom EU. Tillverkning och montering av vindkraftverk globalt sysselsätter hundratusentals personer.

För Sverige och Europa ligger det inom räckhåll att ta ledningen, driva utvecklingen och forma en framtid för ett nytt näringsliv och en konkurrenskraftig grön industri. Genom att stödja utvecklingen av teknik för effektivisering och förnybar energi och genom att skapa incitament för den traditionella industrin att utveckla grönare produkter som kommer att efterfrågas globalt kan Sverige ta en tätplats. Möjligheterna att skapa en modern hållbar ekonomisk utveckling ligger inom räckhåll.

5.1.1 Ambitiösa mål som driver utvecklingen framåt

Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna är överens om ambitiösa klimat- och energimål för Sverige – mål som kommer att driva fram teknisk utveckling och nya jobb:

Klimatmålen

- ? De totala utsläppen i Sverige ska minska med 40 % från 1990 till 2020
- ? I den handlande sektorn minskar utsläppen med 30 % enligt EU:s mål
- ? Vårt mål för utsläpp i den icke-handlande sektorn blir då 45 %
- ? Insatser i utvecklingsländer ska göras motsvarande 13 %
- ? År 2050 ska utsläppen minska med 90 %

Energimålen

- ? Energianvändningen ska vara 25 % effektivare till 2020 (jämfört med BNP).
- ? Andelen förnybar energi ska vara minst 53 % av den totala energianvändningen 2020.
- ? Målet i certifikatsystemet ska vara minst 30 TWh ny förnybar energi till år 2020.
- ? Till år 2030 ska certifikatsystemet ge minst 55 TWh ny förnybar energi.

RUTA. Gemensam motion S, V MP med anledning av proposition 2008/09:162.

5.1.2 Världen satsar på grön omställning – Sverige riskerar att halka efter

Det globala uppvaknandet i klimatfrågan har inte låtit vänta på sig. Inte minst den nuvarande ekonomiska krisen har gjort allt fler medvetna om den sårbarhet som ett stort oljeberoende utgör. Flera länder för nu en aktiv finanspolitik och använder lågkonjunkturen för gröna investeringar. Tabell 9 nedan sammanfattar några länder i framkant och hur stora delar av deras respektive stimulanspaket som går till gröna investeringar.

Tabell 9.

Land	Totalstimulanser % av BNP 2008	Gröna investeringar % av totala stimulanser	Period
Kanada	2,0	8,3	2009–2013
Kina	13,9	34,3	2009–2010
Frankrike	1,1	21,2	2009–2010
Tyskland	2,7	13,2	2009–2010
Sydkorea	4,0	80,5	2009–2012
USA	6,8	11,5	10 år

Källa: Stern (2009) Towards a global green recovery.

Trots den omfattande globala diskussionen kring behovet av omställning och möjligheterna att tidigarelägga klimat- och energiinvesteringar för att häva

Fel! Okänt namn på

lågkonjunkturen tycks regeringen helt blind för den här möjligheten. Risken är stor att Sverige hamnar på efterkälken och både missar klimatmål och exportmöjligheter. Möjligheterna till ett globalt klimatavtal i Köpenhamn minskar också när rika länder som Sverige är oförmögna att visa att ekonomisk återhämtning kan gå hand i hand med klimatomställning. Det kan inte understrykas nog många gånger att vi kan välja. Regeringen väljer att avvakta, vara passiv och låter ekonomisk kris och klimatkris bara fördjupas. Vi väljer att tänka nytt, investera och häva lågkonjunkturen samtidigt som vi ställer om samhället i hållbar riktning.

5.1.3 Gröna investeringar i Miljöpartiets budgetförslag för 2009 och 2010

Miljöpartiet har för 2009 föreslagit omfattande investeringar i grön omställning, framför allt inom infrastruktur, energieffektiviseringar, satsningar på förnybar energi och insatser för att klara miljömålen. Vi presenterar en politik där vi tar ansvar för att göra det som krävs för att modernisera Sverige och skapa nya jobb.

Sammantaget, inklusive de förslag som presenteras i och med den här motionen, har vi avsatt drygt 10 miljarder kronor 2009 till åtgärder som både skapar jobb och leder till grön omställning²³. Sammantaget innebär vår politik enligt beräkningar från riksdagens utredningstjänst 43 000 fler sysselsatta 2009 jämfört med regeringens politik. En stor del av dessa utgörs av investeringar i en grön omställning. Detta ska ställas mot regeringens politik som är tom på visioner och satsningar och som istället leder till färre jobb, minskade exportmöjligheter och missade klimatmål.

²³ Denna siffra ska jämföras med vad som beräknas i den ekonomiska vårpropositionen 2008 och är alltså satsningar utöver vad regeringen presenterat. Totalt i statsbudgeten finns mer resurser avsatta för grön omställning.

Tabell 10.

Gröna stimulanser och deras andel av totala finanspolitiska stimulanser	2009	2010
Föreslagna gröna stimulanser i Miljöpartiets budgetförslag (miljoner kronor)	10 400	15 900
Totala MP-stimulanser 2009 (miljarder kronor)	50	
Gröna stimulanser som andel av totala stimulanser	21%	

I tabellen nedan sammanställs de gröna investeringar som Miljöpartiet hitintills presenterat för 2009 och 2010 och som leder till omställning och nya jobb.

Tabell 11.

MP Gröna jobbskapande åtgärder 2009–2010 (miljoner kronor utöver regeringens politik)	2009			2010			Summa 2009
	Grön budget	Stimulans mot motion	Vår- tion	Summa 2009	Grön bud- get	Stimulans mot motion	
Klimatanpassad infrastruktur	3 134	860		3 994	5 744	860	6 604
Energieffektivisering i bostäder och lokaler	830		1 350	2 180	1 660		2 500
Klimatinvesteringar i kommunerna	0	400		400	460	400	860
Klimatanpassad fordonsindustri	120		350	470	120		350
Övriga miljö- och klimatinvesteringar	1 054	200		1 254	1 323	200	1 523
Summa				8 300			13 600

I följande avsnitt beskrivs kort våra satsningar som presenterats tidigare samt ett nytt förslag till klimat- och energi-ROT. För ytterligare detaljer om våra förslag hänvisar vi till våra två motioner Grön budget – två år kvar samt motion på propositionen Åtgärder för jobb och omställning.

5.2 Satsa på klimatanpassad infrastruktur som skapar jobb

5.2.1 Närtidssatsning på spårbunden infrastruktur

Miljöpartiet föreslog i budgeten för 2009 en närtidssatsning på klimatsmart infrastruktur. Den innebär en tidigareläggning av viktiga klimatinvesteringar, till exempel dubbelspår mellan Södertälje Hamn och Södertälje Central, åtgärder för en ökad kapacitet mellan Malmö och Trelleborg liksom mellan Jönköping och Nässjö. På godssidan ligger, vid sidan av kapacitetsåtgärderna, även en satsning på kombiterminal i Stockholm. Miljöpartiet kommer inför

Fel! Okänt namn på

2010 att vidareutveckla förslaget om tidigareläggning av klimatsmart infrastruktur, som även är ett sätt att skapa jobb i den pågående finanskrisen.

5.2.2 Lokal spårtrafik

Miljöpartiet har föreslagit en stor satsning på utbyggnad av lokal spårtrafik i större städer den närmaste 15-årsperioden. Satsningen omfattar bland annat ett nytt statsbidrag till byggande av spårvägar med totalt 24 miljarder kronor. Genom satsningen beräknas 25 till 30 spårvägsprojekt i cirka tio städer till en total kostnad av 50 till 60 miljarder kronor kunna genomföras de närmaste 15 åren. Spårvägsutbyggnaden i större städer är en viktig del i en vidareutvecklad närtidssatsning, både av klimat- och konjunkturskäl. Inför vårt budgetförslag för 2010 kommer vi att se över möjligheterna att ytterligare tidigarelägga delar av våra förslag som rör lokal spårtrafik.

5.2.3 Tidigareläggning av underhåll av länsjärnvägen

Standarden på länsjärnvägarna har stagnerat de senaste decennierna på grund av undermåligt underhåll. På så sätt skapas en ond spiral av sämre trafik och lägre resenärsunderlag, vilket ger ännu lägre motiv för att höja underhållsgraden. Vi vill bryta denna spiral och ge de lågtrafikerade banorna förutsättningar att bli ett reellt alternativ till bilen för pendling, som en konkret åtgärd för att minska klimatpåverkan. Dessutom blir detta en effektiv sysselsättningsåtgärd för fler gröna jobb.

En upprustning av de lågtrafikerade banorna är rent tekniskt relativt okomplicerad och går snabbt att initiera. Det handlar till exempel om att banorna ska få helsvetsad räls. När en sådan upprustning genomförts på Blekinge kustbana ökade resandet med sex gånger. Kostnaden att reinvestera i järnvägar enligt ovanstående är ca 60 miljoner kronor per mil.

Några exempel på banor som skulle behöva ny räls är Älvsborgsbanan, järnvägen mellan Karlstad och Torsby samt mellan Jönköping och Värnamo. Det finns även andra viktiga åtgärder, till exempel i fråga om signalsystemet, för godsstråket genom Skåne (Åstorp–Teckomatorp–Lomma–Trelleborg) som ligger långt fram i tiden och skulle kunna genomföras på kort sikt.

Upprustning av länsjärnvägar kan alltså ske nu i lågkonjunktur till betydligt lägre samhällskostnader än i högkonjunktur. Miljöpartiet har i vår stimulationsmotion för i år och nästa år föreslagit ökade satsningar på underhåll av järnvägen. Vårt förslag innebär att en del av dessa medel bör gå till underhåll av länsjärnvägen samt till tidigareläggande av kapacitetsutbyggnad i kraftnätet.

5.3 Investera i energieffektivisering i bostäder och lokaler

I Sverige och i världen föreligger en enorm potential till energieffektiviseringar i bostadssektorn. Sverige har kommit relativt långt, men fortfarande

finns stora möjligheter till lönsamma investeringar. Energieffektiviseringsutredningen²⁴ har bedömt effektiviseringspotentialen till 41 TWh primärenergi²⁵ under perioden 2005 till 2016. Endast en fjärdedel av denna potential kommer att förverkligas genom befintliga styrmedel. För att förverkliga de resterande 75 procenten behövs ytterligare styrmedel. Energieffektiviseringsutredningen lyfter fram en energi- och klimat-ROT som en möjlighet och föreslår en modell med en skattereduktion för energieffektiviseringsåtgärder²⁶.

Bygginvesteringarna har fallit dramatiskt under senaste året. Resursutnyttjandet i byggsektorn är lågt. Genom att stimulera energieffektiviseringar i bostads- och lokalbeståndet finns därför en bra möjlighet att kombinera en effektiv konjunkturstabiliserad politik med att genomföra samhällsekonomiskt och företagsekonomiskt lönsamma energieffektiviseringsåtgärder.

Då vi vet att möjligheten till energieffektivisering i bostadsbeståndet globalt är enormt finns också väldigt bra möjligheter för Sverige att exportera den kunskap som vi kan utveckla här. Genom att bli än duktigare på planering och genomförande, samt logistik kring energieffektivisering, öppnar vi för svenska exportframgångar.

Tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har Miljöpartiet presenterat ett förslag till ett ROT-avdrag för energi- och klimatåtgärder i samband med renovering av flerbostadshus. Förslaget presenteras nedan:

5.3.1 Ett utvidgat ROT-avdrag för upprustade bostäder och 15 000 jobb

Gemensamt förslag från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet

Det rödgröna ROT-avdraget leder till förbättrade boendemiljöer och till att fler är beredda att renovera, bygga om och effektivisera sin energianvändning. Det är en satsning där alla är vinnare och som innebär tusentals nya jobb, minskad klimatpåverkan och en ökad framtidstro i vårt land.

Det finns stora renoveringsbehov i flerfamiljshusen, inte minst i miljonprogrammen. Genom totalrenoveringar uppnås ökade möjligheter till en förbättrad social utveckling, en stor sysselsättningseffekt samtidigt som energianvändningen i fastigheterna minskar. Eftersom så många av flerfamiljshusen är byggda under en kort period sammanfaller flera hundratusen lägenheters upprustningsbehov tidsmässigt.

Med ett stöd skulle 40 000 till 50 000 lägenheter i flerfamiljshus, primärt miljonprogram – hyreshus och bostadsrättsföreningar – kunna totalrenoveras per år. Vi föreslår därför att möjligheten till stöd införs för alla flerfamiljshus som genomför totalrenovering förutsatt att renoveringen leder till minst 30 % minskad energianvändning. Två miljarder kronor

²⁴ SOU 2008:110.

²⁵ Primärenergi mäter energianvändningen i hela energiproduktionskedjan inklusive t ex värmeförluster.

²⁶ Lagförslag finns i SOU 2008:110 s. 595 f.

Fel! Okänt namn på

satsas per år. Stödet bör utgå till 50 % av arbetskostnaden upp till ett tak om 100 000 kronor per lägenhet (dvs. 50 000 kronor i stöd per lägenhet).

Landets radhus-, villa- och bostadsrättsägare bör få beskedet att vi kommer att behålla det nuvarande ROT-avdragets grundläggande konstruktion. Taket fortsätter därmed att vara 100 000 kronor, skattereduktionen är fortsatt 50 % av arbetskostnaderna och fortsätter att vara knutet till individen och de ROT-arbeten som idag omfattas kommer även att omfattas med vår modell.

För att främja ROT-arbete med en klimatprofil föreslår vi att det existerande ROT-avdraget utvidgas med en extra klimatbonus för radhus, villor, ägarlägenheter och bostadsrättsföreningar som genomför energieffektiviseringar. Klimatbonusen bör kopplas till den enskilda fastigheten och är på 10 % utöver ROT-avdraget och ges upp till 10 000 kronor i avdrag per småhus/antal lägenheter i en bostadsrättsförening. Bonusen bör kopplas till åtgärder som rekommenderas i fastighetens energideklaration.

Vi anser att det bör ställas krav på F-skattsedel för att man ska kunna utföra ROT-arbete med skattereduktion. Seriösa företag måste slippa illojal konkurrens. Vi menar att man bör gå småföretagen till mötes i kritiken mot regeringen och utforma systemet så att avdraget görs i efterhand. Därför säger vi nej till regeringens ”fakturamodell” som innebär att framförallt småföretag som redan idag ofta har stora likviditetsproblem missgynnas konkurrensmässigt.

Vi vill begränsa avdraget till fastigheter i Sverige. Vårt förslag till ROT-avdrag är dessutom tidsbegränsat eftersom man då uppnår störst konjunkturstabiliserande effekt. Vi kommer dock att behålla ROT-avdraget så länge det behövs för att bekämpa jobbkrisen.

Totalt föreslår vi att det tillförs 6 miljarder kronor per år för ett brett ROT-program som både rymmer en vidgning av det ROT-avdraget regeringen infört och dessutom en stor satsning på att totalrenovera flerfamiljshus i miljonprogrammen. Sammanlagt bedöms detta skapa omkring 15 000 fler jobb.

5.3.2 Energieffektivisering i offentliga lokaler

Runt om i Sverige är många offentliga lokaler gamla och nedslitna. Det kan handla om skolor, ålderdomshem eller daghem som byggts med dålig energieffektivitet för flera årtionden sedan. Många offentliga fastigheter byggdes med direktverkande el och undermålig isolering, vilket ger höga driftskostnader.

Offentliga lokaler fungerar ofta som viktiga mötesplatser och har en social funktion för många människor. Kulturaktiviteter och motionsgrupper är en stomme i många människors vardag. Genom att rusta upp dessa skapas stora mervärden. I den ekonomiska kris vi nu är inne i är risken stor att kommunerna kommer att prioritera bort renovering och underhåll av offentliga lokaler för att prioritera sina kärnverksamheter. Detta riskerar att ytterligare försämra arbetsmarknaden och försena nödvändiga renoveringar och energieffektiviseringar. Enligt EU-direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda ska

varje medlemsstat se till att den offentliga sektorn tar en ledande roll avseende energieffektivisering.

Miljöpartiet anser därför att ett bidrag bör ges som delfinansiering av renovering och effektivisering av offentliga lokaler. Genom att staten skjuter till resurser för sådana projekt uppnås flera positiva effekter. För det första förbättras miljön i de offentliga lokalerna, vilket skapar bättre trivsel och välmående. Exempel från Storbritannien har visat att elever i upprustade skolor har högre betyg än elever i jämförbara men icke renoverade skolor. För det andra leder projekten till ökad sysselsättning i en svår konjunkturedgång. För det tredje kan en renovering ge ökad energieffektivitet och därmed mindre miljöpåverkan och förbättrad offentlig ekonomi.

Under 2009 har vi föreslagit att ytterligare 50 miljoner kronor avsätts till renovering och effektivisering av offentliga lokaler utöver det anslag som finns idag. Vi föreslår nu att detta stöd utökas med 100 miljoner kronor 2009 så att anslaget sammanlagt uppgår till 500 miljoner kronor 2009. Vi kommer att se över behovet och möjligheterna att utvidga stödet ytterligare för 2010.

5.4 Klimatinvesteringar i kommunerna

Regeringens politik innebär lägre ambitioner för klimatinvesteringar i kommunerna, bland annat har man avvecklat det klimatinvesteringsprogram som fanns tidigare. Miljöpartiet menar tvärtom att ambitionerna att ställa om Sverige måste öka och har bland annat av den här anledningen föreslagit ett nytt och utvidgat Klimpstöd.

5.4.1 Utbyggnad av biogas

Cirka 95 % av energin till transporter i Sverige kommer fortfarande från fossila drivmedel. Drivkrafterna för att ställa om till hållbara och förnybara bränslen måste öka. Miljöpartiet anser därför att det senast 2014 ska finnas minst en biogaspump i varje kommun där det finns tillräckligt med befolkningsunderlag. För detta ändamål och för att finansiera övriga angelägna klimatinvesteringar i kommunerna har vi avsatt sammanlagt 400 miljoner kronor 2009.

5.5 Klimatanpassad fordonsindustri

Omställningen av den svenska fordonsparken har kommit av sig och miljöbilandelen av fordonsförsäljningen ökar inte längre. Parallellt med detta befinner sig den svenska fordonsindustrin i djup kris. Det gäller inte bara de två stora personbilstillverkarna, som dominerar den allmänna debatten, utan också buss-, lastbils- och arbetsmaskinstillverkare. Underleverantörer drabbas mycket hårt, liksom själva bilhandeln. Fordonsindustrins aktörer, berörda fackförbund och miljöorganisationer är tydliga med att det behövs insatser för att ställa om den svenska fordonsparken.

Fel! Okänt namn på

Svensk fordonsindustri måste påskynda omställningen till produktion av mer miljösmarta fordon för att vara konkurrenskraftig i framtiden.

Vårt budskap är tydligt till fordonsindustrin. Vi kommer att ställa allt hårdare krav på de fordon som säljs i Sverige. Kostnaden för att äga och använda fordon med höga utsläpp kommer att öka. Men vi är också tydliga med att vi är beredda att ta ansvar för att stimulera till en omställning av fordonsparken. Vi vill öka stimulanserna för att få bort gamla miljöfarliga bilar och andra miljöfarliga fordon och istället få in nya miljöbilar och mer miljövänliga tyngre fordon. Volvos och Saabs miljöbilar och Volvos och Scantias tyngre fordon med miljöprofil ska naturligtvis stimuleras, inte motarbetas.

Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lägger nu ett gemensamt förslag som skulle minska bilismens miljöpåverkan och bidra till att vi i Sverige når våra klimatmål samtidigt som svensk fordonsindustri gynnas.

Tydlig miljöbilsdefinition

- ? De oklarheter som idag råder kring definitionen av "miljöbil" hämmar försäljningen av miljösmarta bilar. Idag gäller olika regler för olika lagstiftningar, det finns även oklarheter mellan det lokala och nationella regelverket. Vi föreslår en enhetlig miljöbilsklassning. Vi vill att det ska finnas tre klasser som används vid alla regelverk som rör miljöbilar.
- ? Klassindelningen ska vara sådan att den successivt skärps i takt med att hela bilparken förändras i miljövänlig riktning.
- ? Miljöbilsdefinitionen ska inkludera hårda säkerhetskrav, i linje med kraven på statliga fordonsinköp (5 stjärnor i Euro-NCAP och antisladdsystem).
- ? Vi föreslår att Vägverket ges i uppdrag att presentera förslag till en sammanhållen och skärpt miljöbilsdefinition att införa 2010.

Beskattning av fordon

- ? Bilar med låga utsläpp ska gynnas och bilar med höga utsläpp ska betala mer, t.ex. genom en ökad koldioxidrelatering av förmånsbeskattningen och fordonsbeskattningen.

Miljöbilspremie

- ? Vi föreslår en förlängd miljöbilspremie året ut om 10 000 kronor per bil, för en kostnad om 250 miljoner kronor.

Allmän skrotningspremie

- ? Vi vill investera i en tillfällig allmän skrotningspremie under 2009. Premien ska uppgå till 5 000 kronor per bil. Bilen måste vara tillverkad före 1989.

Upp till 25 000 kronor i grön bonus: kombinerad skrotnings- och miljöbilspremie

- ? En tillfällig extra generös skrotningspremie införs med krav på att man ersätter den skrotade bilen med en ny miljöbil på 20 000 kronor. Anta-

Fel! Okänt namn på

let skrotningspremier begränsas till en per person och år och bilen måste ha ägts i minst ett år av den som skrotar.

- ? Om bilen är tillverkad före 1989 utgår även en allmän skrotningspremie på 5 000 kronor. Sammanlagt uppgår då premien till 25 000 kronor.

Stimulans för utbyggnad av infrastruktur för nya bränslen

- ? Biogas: Vi vill påskynda utbyggnaden av förnyelsebara bränslen genom ett investeringsprogram från och med nästa år. Programmet ska stimulera en utbyggnad av den svenska biogasproduktionen och distributionen för att möjliggöra tillgångar på mackar med biogas runt om i landet. El-laddstationer: Vi vill också främja utbyggnaden av el-laddstationer.
- ? I år vill vi avsätta närmare 100 miljoner kronor i särskilda stimulanser för utbyggnad av laddstationer för elbilar och biogas.

Efterhandskonvertering

- ? Vi vill i år och nästa år införa en konverteringspremie för byte från bensin till etanol/biogas/el, inom en budgetram på minst 175 miljoner över en tvåårsperiod, 5 000 kronor för byte bensin till etanol och 10 000 kronor för byte till biogas och el.
- ? Efterhandskonverteringens syfte är att kompensera för den svenska bilparkens bristande miljöbilprofil. Stödet är också motiverat ur ett fördelningspolitiskt perspektiv. Stödet till efterhandskonvertering ska inte göras permanent.

Omställning av tunga fordon

- ? Vi vill ge ett tydligt besked till landets tillverkare av tunga fordon att även dessa måste ta ansvar för omställningen. Vi vill se över möjligheterna att införa stimulanser för att påskynda utbytet till bussar och lastbilar som framförs med förnybara bränslen, el, hybrid, bränslecell.
- ? I år vill vi avsätta 50 miljoner i ett tillfälligt investeringsstöd för att stimulera förnyelsen av bussparken i en mer miljövänlig riktning. Stödet ska utformas tillsammans med bussbranschen och utgå om 50 000 till 100 000 kronor.

Kostnad för samtliga, hela programmet

Miljöbilspremie, skrotningspremie och grönbonus:	400 miljoner år 2009
Infrastruktur nya bränslen:	100 miljoner år 2009
Efterhandskonvertering	100 miljoner år 2009 (och 75 år 2010)
Investeringsstöd bussar	50 miljoner år 2009
Totalt år 2009	650 miljoner kronor år 2009

Fel! Okänt namn på

5.6 Övriga investeringar i klimat och miljö

Miljöpartiet har i budgetförslag för 2009 föreslagit fler åtgärder som leder till jobb och grön omställning, några av de större satsningarna beskrivs nedan.

- ? För att klara de svenska miljömålen som riksdagen slagit fast behövs kraftfulla insatser inom en rad olika områden. Miljöpartiet har med utgångspunkt i Miljömålsrådets utvärdering av de svenska miljömålen föreslagit ett sådant program. Det handlar bland annat om kunskapsuppbyggnad kring olika miljöfrågor samt ökade ambitioner att skydda skog och sanera förorenade områden.
- ? I vårt budgetförslag finns också omfattande satsningar inom jordbruk, skogsbruk, ekologiskt lantbruk och produktion, havsmiljö m.m., insatser som både skapar jobb, leder till mer hållbar produktion och grön omställning.
- ? Stora insatser går att göra med små medel för att skynda på introduktionen av förnybar energi och utveckla energieffektiviseringen av varor och tjänster. Miljöpartiet har bland annat i våra budgetförslag avsatt mer pengar till Energimyndighetens arbete med teknikupphandling och för utbyggnad av solvärme.

5.7 Behov av ytterligare tidigareläggning av gröna investeringar

Det finns stora investeringsbehov för att klara klimat-, energi- och miljömålen. Den djupa konjunkturedgången vi befinner oss i innebär att den samhällsekonomiska kostnaden för att genomföra dessa investeringar är lägre än vid ett normalt konjunkturläge. Genom att det finns mer lediga resurser i ekonomin skapas mindre undanträngning av andra jobb och investeringar. Vi menar att en ansvarsfull politik innebär att vi tar vara på detta tillfälle och tidigarelägger investeringar som är nödvändiga samtidigt som nya jobb skapas.

Miljöpartiet kommer till vår höstbudget att fortsätta arbetet med att ta fram konkreta förslag på tidigareläggning av investeringar som leder till grön omställning och samtidigt skapar jobb.

6 En väg ut ur krisen för unga

Den ekonomiska nedgången innebär ökad arbetslöshet. Inte minst för unga människor kommer arbetsmarknaden de närmaste åren att vara mycket tuff. Istället för passiv arbetslöshet menar vi att tiden bör tas till vara och investeras i utbildning, praktik och yrkeskunskaper. Detta är bättre både för människor och för samhället.

Trots att ungdomsarbetslösheten just nu stiger mycket fort är regeringens arbetsmarknadspolitik mycket passiv. Medel tillförs förvisso arbetsmarknads-

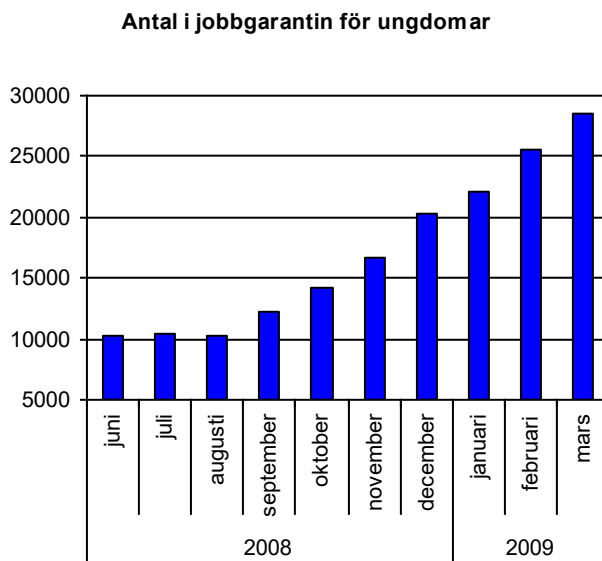
politiken, men de nya medlen syftar endast till att täcka ofrånkomliga utgiftsökningar som följer av att regeringen misslyckats med att hejda den mycket kraftiga ökningen av arbetslösheten. Den politik som regeringen bedrivit med till exempel sänkta arbetsgivaravgifter för unga har visat sig verkningslös och antalet deltagare i de arbetsmarknadspolitiska programmen jobbgaranti för ungdomar (UGA) och jobb och utvecklingsgarantin (JOB) kommer nu att explodera. Regeringen förutspår en enorm ökning där de båda programmen kommer att uppgå till 220 000 helårsplatser 2011.

JOB och UGA var redan med små volymer problematiska program då de erbjuder alltför lite aktiva insatser. Uppblåsta till de nivåer regeringen nu förutspår riskerar dessa program endast att innebära passiv förvaring av människor.

6.1 Arbetsmarknadsläget för unga just nu

Läget på arbetsmarknaden försämrats just nu snabbt och arbetslösheten bland ungdomar stiger väldigt kraftigt. I mars 2009 var 42 900 ungdomar registrerade som arbetslösa hos arbetsförmedlingen. Detta var en ökning med nästan 58 % från mars 2008. Drygt två tredjedelar av de arbetslösa ungdomarna var långtidsarbetslösa och inskrivna i Jobbgarantin för ungdomar och hade därmed mer än tre månaders arbetslöshet bakom sig (diagram nedan).

Diagram 5.

Källa: Arbetsförmedlingen månadsstatistik april 2009.

För många ungdomar kan de närmaste åren komma att innebära stora problem att hitta arbete, och risken är stor att det första mötet med arbetsmarknaden blir en stor besvikelse. Vi vet sedan tidigare att ungdomar är en grupp som

Fel! Okänt namn på

drabbas hårt när arbetsmarknaden försämras. Visstidsanställningar och vikariat minskar, vilket gör att många unga som precis kommit in på arbetsmarknaden får avsluta sina arbeten. Samtidigt blir det betydligt svårare för dem som ska inträda på arbetsmarknaden att få arbete då antalet jobb minskar.

6.2 Regeringens program om jobbgaranti för ungdomar

Regeringen föreslog i propositionen ”En jobbgaranti för ungdomar” att ungdomsinsatserna kommunala ungdomsprogram och ungdomsgarantin ska avskaffas. Den nya garantin omfattar ungdomar mellan 16 och 24 år som har varit inskrivna som arbetssökande på arbetsförmedlingen i tre månader. Programmet har varit igång sedan december 2007.

Jobbgarantin för ungdomar (även kallat UGA) inleds med en period på tre månader med matchning och coaching, därefter följer tre månader av praktik eller utbildning. Ungdomar får vara i jobbgarantin under högst 15 månader. Har man inte fått ett arbete inom 15 månader blir man anvisad till jobb- och utvecklingsgarantin där man får vara högst 350 dagar.

Regeringens program Jobbgaranti för ungdomar är det program som är tänkt att hjälpa de unga som står lite längre från arbetsmarknaden att få stöd för att hitta arbete.

6.2.1 Resultat av jobbgarantin för ungdomar så här långt

Redan under 2008 visade sig jobbgarantin för ungdomar vara problematisk. Alltför många unga fastnar i programmen. Den sista januari 2009 deltog 22 130 ungdomar i UGA:n. I tabellen nedan redovisas hur länge dessa personer då befunnit sig i arbetslöshet. Över 10 000 ungdomar hade en sammanhängande arbetslöshet på mer än sex månader bakom sig. Av tabellen framgår också att 544 individer som kom in i UGA:n under december 2007 och januari 2008 fortfarande var kvar där i slutet av januari 2009. Dessa ungdomar hade då mer än 15 månaders arbetslöshet bakom sig.

Tabell 12.

UGA januari 2009	
Tid i UGA:n	Antal
Mer än 15 månaders arbetslöshet	544
Mer än 12 månaders arbetslöshet	2 337
Mer än 9 månaders arbetslöshet	4 600
Mer än 6 månaders arbetslöshet	10 551
<u>Mellan 3 och 6 månaders arbetslöshet</u>	<u>11 579</u>

Källa: Arbetsförmedlingen.

Även när relativt normala omständigheter råder på arbetsmarknaden är det svårt för de ungdomar som står längre ifrån arbetsmarknaden att få arbete. Resultaten av UGA:n för 2008 är mycket nedslående trots att konjunkturbyliden då var betydligt ljusare. När nu arbetsmarknaden försämras kraftigt

kommer allt fler ungdomar att få allt längre tider i UGA:n. Risken för rundgång och en känsla av hopplöshet är stor, och det är tydligt att fler åtgärder behövs för att stärka de ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Miljöpartiet menar att jobbgarantin för ungdomar i alltför stor utsträckning passiviserar dem som är där. Att behöva vänta sex månader innan mer aktiva åtgärder sätts in kan vara förödande för en ung människa. Vi menar att Arbetsförmedlingen måste få möjligheter att redan från start bemöta unga människor på ett mer individuellt och flexibelt sätt och sätta in aktiva åtgärder snabbare. De verktyg som Arbetsförmedlingen har att tillgå i ungdomsgarantin är också helt otillräckliga. Den maximala tiden för en utbildning eller praktikperiod i ungdomsgarantin är tre månader. För en ung människa som till exempel saknar fullständig gymnasie- eller grundskoleutbildning är tre månader alldeles för kort tid att läsa in en kompletterande utbildning.

6.3 Ge alla unga en chans

Gemensamma förslag från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet

De som är unga idag ska bära upp samhället imorgon. Unga människor står för en stor och positiv kraft i vårt samhälle, de är kreativa och ser nya lösningar. Att ingjuta hopp och framtidstro i dagens unga generation är en framtidsinvestering.

Kunskap och bildning är en väg till personlig frigörelse och utveckling och ett allt viktigare verktyg för att skapa välstånd och internationell konkurrenskraft.

Regeringen har inte använt de goda åren med högkonjunktur för att rusta vare sig de människor som behöver utbildning eller Sverige som nation. Istället har antalet utbildningsplatser i allt från arbetsmarknadsutbildning till högskola dragits ned.

De närmaste åren står vi inför enorma utmaningar. Antalet unga som lämnar gymnasiet är rekordstort och arbetsmarknaden försämras kraftigt. Ungdomar är inte en homogen grupp och alla drabbas inte lika hårt av krisen. Särskilt svårt på arbetsmarknaden är det för unga utan slutbetyg från gymnasiet och unga med funktionsnedsättning. Den redan mycket höga ungdomsarbetslösheten kan komma att stiga dramatiskt om inget görs, och de som står längst ifrån arbetsmarknaden kommer att drabbas hårdast. Samtidigt som vi möter en ekonomisk kris står vi inför en långsiktig demografisk utmaning där antalet äldre ökar.

Alla goda krafter i samhället måste nu mobiliseras. Att skapa möjligheter och en ljusare framtidsbild för dagens unga generation är en nyckel för att klara framtidens utmaningar. Det behövs ett ledarskap där de unga känner att vi står bakom och stöttar dem. Vi vill erbjuda en politik som gör att de unga kan växa och utvecklas och därmed bidra med sin fulla potential. Vi vill visa på en modern väg in i framtiden.

Fel! Okänt namn på

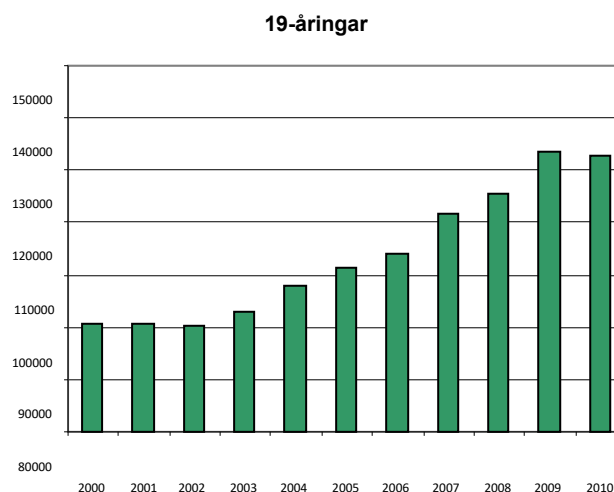
6.3.1 A. Ge alla nittitalister en chans

De som föddes under rekordåret 1990 är nu snart på väg ut i vuxenlivet. I juni lämnar ca 130 000 unga födda 1990 gymnasieskolan. Det är den största årskullen på många år, i storlek jämförbar med fyrttitalisterna.

Samtidigt viker arbetsmarknaden kraftigt. Nittitalisterna tar studenten mitt under en djup lågkonjunktur – när det är svårt även för dem med god utbildning och relevant yrkeserfarenhet att få jobb. Arbetslösheten bland ungdomar är hög redan idag. Enligt Statistiska centralbyrån är 25 % av de unga arbetslösa. Sverige har den näst högsta ungdomsarbetslösheten i EU, enligt Eurostat.

Den moderatledda regeringen har sedan den kom till makten stängt dörrar för människor, inte minst för de unga. De har tagit bort 3 000 högskoleplatser, försenat etablerandet av yrkeshögskolan och skjutit till alldeles för lite resurser till kvalificerad yrkesutbildning. De skar ned en tredjedel av alla komvuxplatser, nu har en reträtt inletts, men det är långt kvar till den kapacitet som fanns inom komvux 2006.

Diagram: Rekordstort antal studenter lämnar gymnasiet 2009 och 2010.

Källa: SCB.

Det är viktigt att nittitalisterna får en bra start på vuxenlivet. Vi föreslår därför:

1. Sommarundervisning för studenter utan grundläggande behörighet. Den enskilt viktigaste orsaken till att ungdomar inte får jobb är bristande utbildning. Därför är det av största vikt att nittitalisterna har fullständiga gymnasiebetyg som kvalificerar dem till högre studier. Vi vill göra en särskild insats med sommarundervisning så att de som inte har grundläggande behörighet får möjlighet att läsa in det, omedelbart, redan i

sommar. I samband med undervisningen ska också studenterna erbjudas karriär- och studievägledning.

2. Sommarjobb. Ett sommarjobb ger praktik, erfarenhet av arbetslivet och nya kontakter. Vi vill att fler av dem som lämnar gymnasiet ska erbjudas sommarjobb. Vi vill därför tillskjuta 300 miljoner kronor i stimulans till de kommuner och landsting som ordnar sommarjobb. Det möjliggör en månads sommarjobb för 90 000 personer förutsatt att kommunerna står för halva kostnaden.

3. 10 000 fler sommarkurser i högskolan. Förra året var det närmare 9 000 personer som sökte men inte blev antagna till sommarkurser vid landets högskolor och universitet. Med tanke på läget på arbetsmarknaden och att en så stor ungdomsgeneration nu lämnar gymnasiet finns det anledning att tro att söktrycket i år kommer att öka ytterligare. Vi föreslår därför 10 000 extra sommarkurser på högskolor och universitet.

4. Karriär- och studierådgivning till unga. Unga på gymnasiet saknar erfarenhet och kontakter med arbetslivet. I det rådande läget är det särskilt viktigt att nittiotalisterna är välinformerade om vilka utbildningsmöjligheter som finns och inom vilka branscher prognoserna visar att det kommer att finnas efterfrågan på arbetskraft. Vi vill att ytterligare resurser tillförs som gör en extra insats när det gäller studie- och yrkesvägledning för alla som går sista terminen på gymnasiet under kommande år.

6.3.2 B. Investera i utbildning och praktik som ger jobb

Risken är stor att många ungdomar under de närmaste åren kommer att ha stora problem att få jobb och att det första mötet med arbetsmarknaden blir en besvikelse. Vi vet att ungdomar ofta drabbas hårt när arbetsmarknaden försämras. Visstidsanställningar och vikariat minskar, vilket gör att många unga som precis kommit in på arbetsmarknaden får avsluta sina arbeten. Samtidigt blir det betydligt svårare för dem som söker sitt allra första jobb att finna ett när antalet jobb minskar och när det finns många arbetssökande med mer yrkeserfarenhet som konkurrerar om jobben.

Vi föreslår därför ett brett investeringspaket i utbildning och praktik som ger jobb:

1. Ett brett ungdomslyft. Den enskilt viktigaste orsaken till att unga inte får jobb är bristande utbildning. Många av dem som står långt ifrån arbetsmarknaden saknar grundläggande utbildning från gymnasiet och ibland till och med från grundskolan. Arbetsförmedlingen beräknar att totalt 120 000 unga utan slutbetyg från gymnasiet kommer ut på arbetsmarknaden mellan 2009 och 2012. Behovet av extraordinära insatser för att möta deras utbildningsbehov är därför stort. Vi vill redan till sommaren 2009 sjösätta ett tillfälligt program med 10 000 platser för unga arbetslösa som vill komplettera sin utbildning så att de får grundläggande behörighet – Ungdomslyftet. Programmet ska innebära att långtidsarbetslösa (arbetslösa mer än tre månader) mellan 20 och 24 år som vill kom-

Fel! Okänt namn på

plettera ofullständiga grundskole- och/eller gymnasieutbildningar ska kunna göra det. Programmet bör till att börja med sträcka sig över en tvåårsperiod och berättiga till särskild ungdomslyftsersättning eller till aktivitetsstöd för dem som kvalificerat sig för det. Krav ska ställas på ett aktivt deltagande i utbildningen för att ersättning ska erhållas. Utbildningen ska kunna arrangeras inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen eller på folkhögskolor. Tiden i programmet ska vara flexibel och anpassad efter de utbildningsbehov som individen har, men ska maximalt kunna pågå under ett år.

Ett sådant program skulle samtidigt minska trycket på arbetsförmedlingen och skapa större möjligheter för arbetsförmedlarna att ge ett mer individuellt stöd även till dem som står närmare arbetsmarknaden.

2. Fler utbildningsplatser på komvux, KY och högskola. Trots att ungdomskullarna växer kraftigt under de kommande åren har regeringen minskat antalet studieplatser på både komvux och högskola. Risken är betydande att vi nu står inför ett historiskt trendbrott där andelen ungdomar som har möjlighet att gå vidare till högre studier för första gången kommer att minska. Vi vill kraftigt bygga ut både komvux, kvalificerad yrkesutbildning (KY) och högskola. Vi vill göra en ömsesidig långsiktig överenskommelse med några branscher som ser framtida brist på kompetens och utbildat folk. Om staten nu, även i tuffa tider, tar sitt ansvar och utbildar genom yrkesvux och KY, bör dessa branscher kunna garantera praktikplatser/trainee/överbrygningsjobb för att inte förlora framtida konkurrenskraft. Vi vill bygga ut högskolan med minst 3 685 platser, komvux med minst 4 700 platser och KY med minst 2 500 platser redan i år.

3. Traineeprogram i välfärden. Enligt Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL) finns det stora behov av nyrekryteringar i den offentliga sek-torn inom de närmaste åren, bland annat på grund av pensionsavgångar. Rekryteringsbehovet är stort när det gäller till exempel vårdbiträden och yrkeslärare men också när det gäller andra yrkesgrupper. Vi vill investera en miljard kronor i ett traineeprogram i välfärden, 500 miljoner kronor redan på tilläggsbudgeten för 2009. Det räcker till ca 3 000 traineeplatser.

4. Praktik- och karriärcoachning på högskolan. För att få jobb behöver ungdomar referenser och erfarenheter från arbetslivet. Vi ser stora behov av att långsiktigt och brett förbättra kontakterna mellan utbildning och yrkesliv både i gymnasieskolan, komvux och på högskolan. Redan i år föreslår vi 100 miljoner kronor för att bygga ut möjligheterna till praktik och karriärrådgivning på högskolan.

5. Praktik för nytexaminerade akademiker. När jobbkrisen förvärras drabbas även unga välutbildade hårt. Vi vill genomföra en särskild jobb- och praktiksatsning på statliga myndigheter riktad till de unga som är på väg att avsluta sina studier och som nu möter en hård arbetsmarknad.

6. Starta eget för unga. Ungas vilja att starta företag är stor. Men i dag kan inte den som är under 25 år ta del av stödet till näringsverksamhet. Sverige behöver ett starkare entreprenörskap. Därför vill vi låta även yngre ta del av stödet till eget företagande.

6.3.3 C. Snabbare och flexibla insatser för långtidsarbetslösa ungdomar

Långtidsarbetslösheten bland ungdomar stiger snabbt. Antalet personer inskrivna i jobbgarantin för ungdomar ökar dramatiskt och förväntas fortsätta öka kraftigt. I februari var nästan 25 000 ungdomar mellan 18 och 24 år inskrivna i ungdomsgarantin. Ytterligare 5 600 var öppet långtidsarbetslösa och drygt 700 ungdomar var inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin. Samtliga av dessa drygt 30 000 ungdomar hade varit arbetslösa mer än tre månader.

För att möta den ökande långtidsarbetslösheten behövs ett mer modernt och flexibelt angreppssätt. Vi menar att varje ungdom måste bemötas individuellt och ges stöd på sina egna villkor och utefter sina egna förutsättningar. Dessutom måste Arbetsförmedlingen ha mer resurser att erbjuda till exempel när det gäller vidareutbildning.

1. Snabbare och mer flexibla vägar till aktiva insatser. Vi föreslår att de unga som enligt arbetsförmedlingens bedömning behöver det ska få ta del av ungdomsgarantin omedelbart. Ungdomsgarantin har ett stelbent regelverk som inte tar hänsyn till individen. Först måste varje ungdom vara inskriven på arbetsförmedlingen i tre månader för att få del av garantin. Därefter förspills ytterligare tre månader innan personen ges möjlighet till utbildning eller praktik. Vi menar att tiden i passiv arbetslöshet är förödande och måste kortas. Arbetsförmedlingen måste få möjlighet att bemöta ungdomar i arbetslöshet som individer på ett mer flexibelt sätt.

2. Bättre stöd till unga med funktionsnedsättning. Unga med funktionsnedsättning är dubbelt utsatta på arbetsmarknaden och är överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa. För att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda bättre stöd behövs extra resurser. Vi vill därför avsätta 25 miljoner kronor till Arbetsförmedlingen för mer individuellt stöd för unga med funktionsnedsättning.

3. Möjlighet till längre praktik och utbildningar. Idag får en ung person som har varit arbetslös länge studera eller göra praktik i maximalt tre månader. Den gränsen är för kort. De allra flesta ungdomar behöver inte några längre utbildningar eller praktikplatser men några gör det. Vi föreslår därför att regeln om högst tre månaders praktik eller utbildning utökas till maximalt nio månader.

4. Lärlingsplatser för långtidsarbetslösa ungdomar. Många unga som har gått utan arbete en längre tid behöver uppdatera sin kompetens, men de saknar ofta studievana och behöver en nära kontakt till arbetslivet. Därför vill vi inrätta 4 000 lärlingsplatser där utbildningen motsvarar

Fel! Okänt namn på

yrkeskomvux, men är förlagd i yrkeslivet. De arbetsplatser som tar emot lärlingar får ersättning för det.

5. Jobbutbildning till unga. Många arbetslösa ungdomar har bristfällig utbildning. Utvärderingar från Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) visar att yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning är en framgångsrik insats som leder till jobb. Vi har tidigare lagt fram förslag om att bygga ut den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Vi har ett gemensamt förslag om att redan i år investera i 3 500 årsplatser i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning som riktas till unga under 25 år, och vi avsätter 250 miljoner kronor på tilläggsbudgeten 2009 för detta.

6. Förstajobbetavdrag. För de unga som är långtidsarbetslösa och som saknar den praktiska erfarenheten och de rätta kontakterna för att komma in på arbetsmarknaden vill vi investera i ett generöst förstajobbetavdrag. Det innebär att de arbetsgivare som anställer en ung långtidsarbetslös får göra ett skatteavdrag två tredjedelar av lönen, under maximalt tolv månader.

Arbetsförmedlingen ska anvisa platserna för att uppnå önskvärd sysselsättningseffekt och garantera kollektivavtalsenliga löner.

Än är det inte för sent att vända 2009 och 2010 till år av utbildning och fortbildning istället för passiva förvaringsåtgärder. Vi menar att dagens unga måste få bättre chanser så att de kan vara med och delta på arbetsmarknaden när konjunkturen vänder.

RUTA. Gemensamt ungdomsprogram mellan S, V och MP.

6.4 Investera i utbildning istället för passiva åtgärder

Miljöpartiet föreslog redan hösten 2008 omfattande investeringar i utbildning och arbetsmarknadspolitik som skulle ha minskat den explosionsartade utvecklingen av ungdomsarbetslöshet som vi nu ser. Vi ansåg att en utbyggnad av antalet platser och satsningar på högre kvalitet i högskolan tillsammans med utbyggd kvalificerad yrkesutbildning, yrkesvux och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning hade kunnat utgöra en plattform för unga att växa ifrån. Istället är de nu hänvisade till ineffektiv och passiviserande förvaring i ungdomsgarantin. Än är det inte för sent för regeringen att lägga om sin politik. Vi menar att det nu, mer än någonsin, är berättigat att bygga ut reguljär utbildning, subventionerade anställningar och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning.

Tabell 14.

Mp förslag	Platser (helår)	
	2009	2010
Ungdomsprogram (S,V,MP)		
A. Ge nittiotalisterna en chans		
Sommarundervisning på komvux (15 000 platser)	1 667	1 667
Sommarjobb till unga (90 000 platser)	7 500	7 500
Sommarkurser i högskolan (10 000 platser)	1 111	1 111
Karriär- och studievägledning		
B. Utbildning och praktik för jobb		
Ungdomslyft (10 000 platser)	5 000	10 000
Fler platser KY, komvux och högskola (10 885 platser)	10 885	21 770
Traineeprogram i välfärden (3 000 platser)	1 500	3 000
Praktik och karriärcoachning på högskolan		
Praktik i statliga myndigheter	500	1 000
C. Snabbare och flexiblere insatser för långtidsarbetslösa		
Läringsutbildningar (4 000 platser)	2 000	4 000
Bättre stöd till unga med funktionsnedsättning		
Jobbutbildning till unga (3 500)	1 750	3 500
Första-jobbet-avdrag (5 000 platser)	2 500	5 000
Övriga arbetsmarknadspolitiska program		
Yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning från BM09	8 323	2 600
Ytterligare yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning från motion på propositionen Åtgärder för jobb och omställning	1 667	1 667
Gröna jobb från TB	3 846	3 846
Summa	48 200	66 700

Tabell 14 summerar det ungdomsprogram som presenterats ovan och övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder som Miljöpartiet föreslagit. Sammantaget har Miljöpartiet föreslagit nästan 50 000 helårsplatser i reguljär utbildning, arbetsmarknadsutbildning, praktik och subventionerade anställningar för 2009 utöver vad regeringen föreslagit.

Det är nu uppenbart att regeringens arbetslinje misslyckats. Sverige blir fattigare av ökad utslagning på arbetsmarknaden och människor blir otrygga när de känner att de saknar tillräckligt skydd om de blir arbetslösa. Politiken blir hård och cynisk när den enbart handlar om att tvinga folk att söka allt fler arbeten fastän dessa blir färre och färre. Arbetsmarknadspolitiken måste läggas om. Investeringar i utbildning och omställning som skapar riktiga jobb är vad Sverige behöver just nu i det här konjunkturläget.

7 Krisen ska inte drabba barnen

Skola, barnomsorg, äldreomsorg och sjukvård är viktiga beståndsdelar i de allra flesta människors liv. Utan en fungerande offentlig sektor som erbjuder service av hög kvalitet skulle vardagen för många människor bli betydligt svårare. Den verksamhet som bedrivs av kommuner och landsting runt om i Sverige är den offentliga verksamhet som människor har störst krav på vad det gäller service och funktion.

I den ekonomiska nedgångens spår hotas nu kvalitén i den offentliga verksamheten. Skatteintäkterna minskar kraftigt och kommunernas kostnader ökar då allt fler människor tvingas till försörjningsstöd på grund av försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen²⁷.

Miljöpartiet menar att det är viktigt att se till att kvaliteten och servicenivån i den kommunala och landstingskommunala verksamheten kan behållas på hög nivå. Vi menar att det i dagsläget inte finns något behov av att spara i dessa verksamheter. Det är inte liktydigt med att det aldrig kan vara relevant med effektiviseringar eller strukturförändringar i offentlig verksamhet. Men det betyder att den nuvarande ekonomiska krisen, som i mycket stor utsträckning härrör ur ett globalt sammanbrott på de finansiella marknaderna, inte borde få gå ut över våra barns behov av omsorg och skola eller våra äldres behov av omsorg och vård.

Konjunkturinstitutet har bedömt att tre miljarder behöver tillskjutas kommunsektorn 2009 och ytterligare ca 12 miljarder kronor i höjda statsbidrag och/eller sänkta socialavgifter 2010 för att sysselsättningsnivån ska kunna upprätthållas på 2008 års nivå²⁸. Regeringen väljer i vårpropositionen att tillfälligt öka statsbidragen med enbart sju miljarder kronor för 2010, vilket innebär att kommuner och landsting kommer att behöva göra nedskärningar motsvarande minst cirka 5 till 8 miljarder kronor.

En stor del av dessa nedskärningar kommer att drabba barnen. I genomsnitt utgör kostnaderna för skola och barnomsorg 40 % av kommunernas kostnader. Om regeringen inte skjuter till mer pengar, är det återigen våra barn som kommer att få ta smällen, precis som under 90-talskrisen.

7.1.1 Barn och unga betalade för 90-talskrisen

Nittioalets ekonomiska kris tilläts drabba barnen hårt och konsekvenserna av det ser vi än idag. Detta får inte upprepas.

Under 90-talet minskade personaltätheten dramatiskt både inom barnomsorg och skola. År 1990 gick det 4,5 barn per barnskötare i förskolan, 1998 gick det knappt 6 barn. Detta ledde till större barngrupper i förskolan från knappt 14 barn per grupp 1990 ökade barngrupperna till 17,5 barn 2001. På fritidshemmen nära på fördubblades gruppstorlekarna under samma tid.

Dessa radikala försämringar fick naturligtvis till följd att arbetsmiljön för personalen försämrades allvarligt. Sjukfrånvaron ökade kraftigt i krisens spår,

²⁷ Konjunkturläget mars 2009 s. 136–137.

²⁸ Konjunkturläget mars 2009 s. 132–133.

särskilt inom barnomsorgen. Andelen sjukskrivna barnskötare ökade från 4 % 1995 till hela 8 % 2001. En miljö som påverkar de anställda så negativt, påverkar naturligtvis även barnen. Många vikarier skapar otrygghet och innebär att rutiner ständigt bryts.

Krisen slog också hårt mot barnen i skolan. Grundskolans totala kostnader minskade med 15 % under 90-talets första år, samtidigt som antalet grundskoleelever ökade med 17 % under samma period. De undervisningsrelaterade kostnaderna minskade med 12 % under 90-talet. Lärartätheten sjönk med 20 %. Lärartätheten minskade även i gymnasieskolan men inte lika dramatiskt.

Antalet skolbarn med annat modersmål än svenska ökade under 90-talet, men antalet lärartimmar i modersmål och i svenska som andraspråk minskade kraftigt. Andelen lärare med pedagogisk utbildning minskade.¹ Dessa båda faktorer påverkar kunskapsnivån hos elever mycket. Undervisning i modersmål samt svenska som andraspråk är avgörande för att elever som kommit till Sverige som barn ska ha en chans i skolan. Konsekvensen av dessa nedskärningar ser vi än idag. Elever med utländsk bakgrund är kraftigt överrepresenterade bland dem som inte får fullständiga betyg i grundskolan och gymnasiet.

Dessa dramatiska nedskärningar innebar naturligtvis att eleverna fick sämre undervisning. Andelen elever som slutade grundskolan utan fullständiga betyg ökade kraftigt mellan 1990 och 1997. Det skedde en kraftig ökning av antalet elever på IV-programmet i slutet på 90-talet, från strax under 6 % till drygt 9 %. Andelen elever som saknade ämnesbetyg i ett eller flera ämnen ökade från 20 % 97/98 till strax över 25 % 2000/01 och höll sig på samma höga nivå åren därefter.

Källor: Skolverket rapport 248 år 2004, SKL Aktuell i skola och barnomsorg 2006, Välfärdsbokslutet SOU 2001:79.

RUTA. Effekter av 1990-talskrisen.

7.2 Nu varslas lärare och barnskötare

I januari och februari i år varslade kommunerna 1 250 personer. Det är nästan lika många som under samma period 1992, då 1 590 personer varslades om uppsägning²⁹. Det rör sig om historiskt höga nivåer, och varslen har fortsatt under mars och april. Lärarförbundet uppskattade i mitten av mars att antalet lärare som redan varslats eller som var på gång att varslas till hela 1 300³⁰. Utöver de formella varslen sker dessutom många tysta uppsägningar genom att vikariat och tidsbegränsade anställningar inte förlängs.

En stor del av varslen beror på kommunernas försämrade ekonomi. En del beror på att barnkullarna blir mindre och att det därför behövs färre lärare i vissa åldrar ett antal år framöver. Men den huvudsakliga anledningen till att

²⁹ Uppgift från riksdagens utredningstjänst.

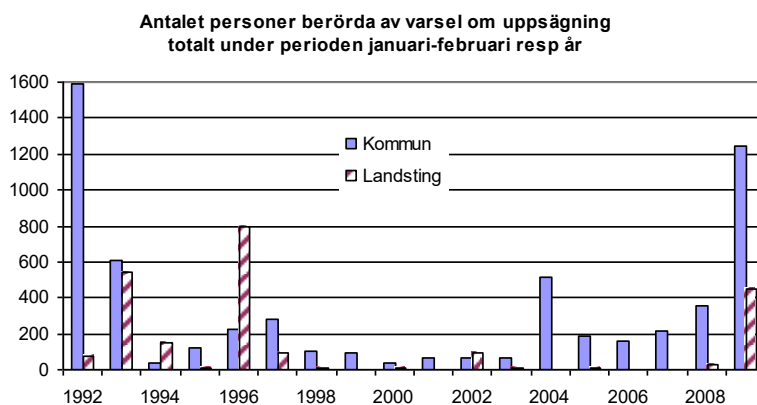
³⁰ <http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/004E1A2E?OpenDocument>.

Fel! Okänt namn på

lärare sägs upp är den försämrade ekonomin. I normalfallet skulle kommunerna välja att behålla en något högre lärartäthet några år, framför att göra sig av med kompetent personal.

Utän ytterligare tillskott till kommunerna riskeras stora nedskärningar och försämrad verksamhet. Med färre lärare i skolan och färre förskolelärare i förskolan är det de unga som får ta smällen av regeringens politik. Vi menar att kommunerna och landstingen måste tillföras resurser så att nedskärningar kan undvikas. Barn och unga ska inte behöva ta smällen av den ekonomiska krisen.

Diagram 6.

Källa: Arbetsförmedlingen.

7.2.1 Fortsatt stora behov av offentliga tjänster

Besparingar i privat och offentlig sektor skiljer sig åt högst väsentligt. När företagen drabbas av vikande efterfrågan på grund av att konsumenterna väljer att inte köpa deras produkter är det naturligt att dessa gör sig av med personal. För den offentliga sektorn förhåller sig det annorlunda. De besparingskrav som kommer nu beror inte på minskad efterfrågan på offentliga tjänster. Tvärtom så ökar efterfrågan kontinuerligt. Förvisso minskar antalet barn i grundskolan och gymnasieskolan något under de kommande åren, men å andra sidan motsvaras detta nästan fullt ut av ökade behov inom den mer personalintensiva barnomsorgen. I landstingen är situationen likadan. Demografiska förändringar pekar inte mot några strukturella behov av nedskärningar. Tvärtom ökar behoven när befolkningen åldras. Efterfrågan på både kommunal och lanstingskommunal service och tjänster är fortsatt hög, nedskärningar nu innebär endast lägre kvalitet i verksamheterna.

7.2.2 Uppsägningar i kommuner och landsting driver ned konjunkturen ytterligare

För samhällsekonomin innebär nedskärningar i offentlig sektor att konjunkturen drivs ned ytterligare. När kommuner och landsting säger upp personal

dämpas efterfrågan ytterligare och skatteintäkterna minskar, vilket ytterligare ökar behoven av nedskärningar. En negativ spiral nedåt startar.

Att tillskjuta pengar till offentlig sektor är också ett mycket billigt sätt att upprätthålla efterfrågan i ekonomin. Skillnaden mellan att upprätthålla efterfrågan genom offentlig konsumtion och genom att stimulera efterfrågan genom till exempel skattesänkningar kan vara så mycket som faktor 10. Det vill säga den statsfinansiella kostnaden för att upprätthålla efterfrågan och sysselsättning är tio gånger dyrare genom skattesänkningar jämfört med att till exempel tillföra medel till kommuner och landsting.

Den genomsnittliga kostnaden för att "rädda" ett jobb i kommunerna är ca 200 000 kronor per år netto. Beräkningsförutsättningen är att den anställda har en genomsnittlig lön i sektorn och är berättigad till arbetslöshetsförsäkring. Bruttokostnad för lön och arbetsgivaravgifter blir då ca 376 000 kronor.

7.3 Kommunerna och landstingens ekonomi måste stärkas

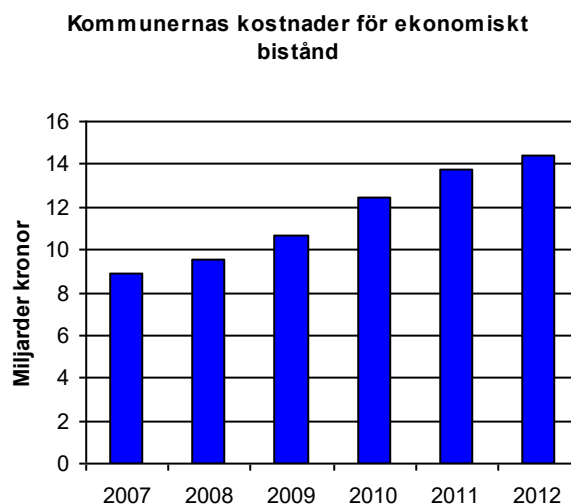
7.3.1 Ökade generella statsbidrag

Regeringen säger sig vilja undvika nedskärningar i välfärden. Man säger sig bedriva en ansvarsfull politik som gör att nedskärningar kan undvikas. Men man gör tvärtom. De ekonomiska problemen skjuts över på kommunerna som nu tvingas till skattehöjningar eller nedskärningar för att klara sina balanskrav. Regeringens förståelse för den kommunala verksamheten är mycket låg och kommuner och landsting får i praktiken klara sig själva. Att då säga sig värna kärnan i välfärden klingar falskt.

Till en inte obetydlig del bär regeringen ett direkt ansvar för den försämrade ekonomiska situationen i landets kommuner. Delvis till följd av regeringens försämringar i arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen ökar nu kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd dramatiskt de kommande åren när arbetslösheten stiger (se diagram nedan). Kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd ökar mellan 2007 och 2012 med ungefär 5,5 miljarder kronor, vilket direkt tränger undan andra viktiga behov i skolan och barnomsorgen.

Fel! Okänt namn på

Diagram 7.

Källa: Proposition 2008/09:100, Socialstyrelsen samt egna beräkningar.

Miljöpartiet föreslog redan hösten 2008 att kommunsektorn skulle tillföras fem miljarder kronor per år 2009 och 2010 och vi står fast vid detta förslag (tabell nedan). Utöver detta menar vi att ytterligare sju miljarder, utöver vad regeringen nu föreslår, bör tillföras tillfälligt 2010 för att undvika nedskärningar i den offentliga verksamheten. Med vårt förslag kommer sysselsättningsnivån att kunna hållas på 2008 års nivå och onödiga uppsägningar kan undvikas.

Tabell 15. Höjda statsbidrag 2009, effekter i några kommuner

Kommun, miljoner kronor	2009
Stockholm	320
Huddinge	37
Sollentuna	25
Eskilstuna	37
Malmö	113
Göteborg	197
Västerås	53
Umeå	44
Kalix	7
Sundsvall	38
Landsting, miljoner kronor	2009
Stockholms	285
Västra Götalands	225
Västerbottens	37

Källa: SCB samt egna beräkningar.

7.3.2 Kvalitetssatsningar i kommunsektorn

Den rådande ekonomiska situationen och regeringens politik skapar behov av höjda generella statsbidrag för att undvika nedskärningar och att den ekonomiska krisen går ut över barnomsorg och skola. Utöver detta har Miljöpartiet ambitioner att höja kvaliteten i den offentliga verksamheten. Vi presenterade i vår budgetmotion hösten 2008 en rad kvalitetsförstärkningar inte minst i skolan där vi vill göra en kvalitetssatsning på pedagogisk utveckling och individualiserad undervisning till stöd för elever med sämre förutsättningar. Några andra kvalitetssatsningar utgörs av ökat stöd till elevhälsan, ett nytt stöd till regional kulturverksamhet, höjda statsbidrag till flyktingmottagande och ett investeringsprogram för bättre folkhälsa (se tabell 16 nedan).

Tabell 16.

Vissa kvalitetssatsningar i kommuner och landsting (miljoner kronor)	2009	2010	2011
Bidrag till psykiatri och social psykiatri, elevhälsa m.m.	600	600	600
Kommunersättningar vid flyktingmottagande	200	200	200
Kvalitet i grundskolan	1 000	1 000	1 000
Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	70	125	225
Folkhälsopolitiska åtgärder	60	60	60
Summa	1 930	1 985	2 085

Sammantaget har Miljöpartiet föreslagit ökade resurser genom generella och riktade statsbidrag på sammanlagt ca 8,5 miljarder till kommunerna och landstingen 2009.

8 Minska det verkliga utanförskapet och öka tryggheten

8.1 Regeringens paradfråga och dess misslyckande

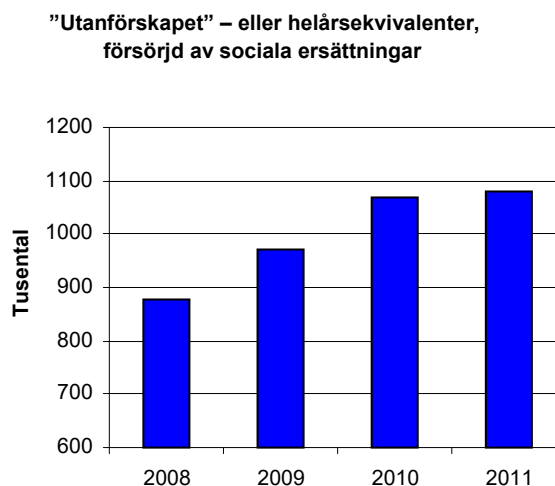
I valrörelsen menade de borgerliga partierna att deras viktigaste valfråga var att minska utanförskapet. Att minska utanförskapet har också tidigare angetts som regeringens viktigaste politiska fråga³¹. Miljöpartiet har tidigare kraftigt kritiserat regeringen för hur de använder begreppet utanförskap och hur regeringen har valt att definiera det. I vår ekonomiska budgetmotion 2008 utvecklades detta resonemang. Bland annat har vi varit kritiska till att begreppet utanförskap används om människor som är kortvarigt frånvarande från arbetsmarknaden medan det till exempel inte inkluderar människor som befinner sig helt utanför samhället.

³¹ Se bl.a. budgetproposition för 2007 och 2008.

Fel! Okänt namn på

När konjunkturen nu försämras mycket kraftigt, när BNP backar och vi står inför en arbetslöshet som kan komma att bli lika allvarlig som under 1990-talskrisen väljer regeringen att tona ned pratet om utanförskap. I den ekonomiska vårpropositionen nämns begreppet utanförskap fem gånger jämfört med 40 i budgetpropositionen för 2009. Om detta beror på att ”utanförskapet” mätt på regeringens sätt³² ökar (se diagram nedan) eller om det beror på att ett verkligt ökande utanförskap faktiskt står för porten är oklart.

Diagram 8.

Källa: Budgetpropositionen.

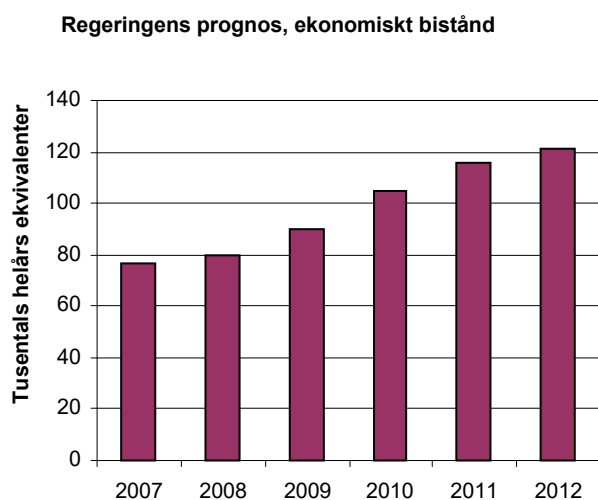
8.1.1 Det verkliga utanförskapet ökar

Regeringen har genomfört ett stort antal reformer under mandatperioden som sammantaget innebär att ett verkligt utanförskap växer fram i Sverige. Kraftiga försämringar av arbetslöshetsförsäkringen har gjort att ca 500 000 människor lämnat a-kassan och nu står utan arbetslöshetsförsäkring när konjunkturen vänder nedåt. Åtstramningar och försämringar av sjukförsäkringen har gjort att tusentals människor kommer att utförsäkras under 2010. Försämringarna av sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen innebär att människor som har det verkligt svårt och inte är förmögna att arbeta, eller som i dagens konjunkturläge inte kan finna ett arbete, är hänvisade till kommunalt ekonomiskt bistånd (tidigare socialbidrag) för sin försörjning. Regeringens egna prognoser över utvecklingen av ekonomiskt bistånd visar också detta mycket tydligt (diagram 9 nedan). Antalet helårspersoner försörjda med ekonomiskt

³² Regeringen mäter utanförskapet som antalet helårsekvivalenter försörjda genom arbetslöshetsförsäkring, aktivitetsstöd, sjukförsäkring och försörjningsstöd. Regeringens mått säger mycket lite om antalet personer som har det svårt att ta sig tillbaka till arbetsmarknaden. Istället blandar man samman personer som brutit fotleden och därför är sjukskrivna några veckor med dem som är förkylda, långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa som inte haft ett vanligt jobb på tre år.

bistånd ökar med nästan 50 000 de kommande tre åren enligt regeringens prognos.

Diagram 9.

På grund av regeringens defensiva arbetsmarknadspolitik riskerar nu också ett verkligt utanförskap att permanentas bland landets unga. Regeringen prognostiserar en mycket stor ökning av antalet långtidsarbetslösa ungdomar, vilket innebär att fler unga kommer att lämna arbetskraften och riskerar att varaktigt slås ut. Sammantaget ökar otryggheten i samhället och människor liksom samhället står sämre rustat för att möta svårare tider.

8.2 Ökade klyftor och otrygghet går hand i hand

En viktig anledning till att regeringen drivit igenom försämringar av socialförsäkringarna är att de besparingar som uppnåtts har kunnat användas som finansiering av de stora skattesänkningar som genomförts. Jobbskatteavdraget, liksom den avskaffade förmögenhetsskatten och det minskade uttaget av statlig skatt, har i mycket stor utsträckning kunnat finansieras genom försämringar av socialförsäkringarna – försämringar som nu gjort att många människor står utan trygghet i de ekonomiskt svåra tider vi går igenom.

Fördelningseffekterna av de skattesänkningar som regeringen har gjort innebär att de med höga inkomster har fått stora skattesänkningar medan de som har små eller inga inkomster alls har fått väldigt lite. Av de skattesänkningar som har genomförts 2009 tillföll nästan hälften de två högsta inkomstklasserna³³.

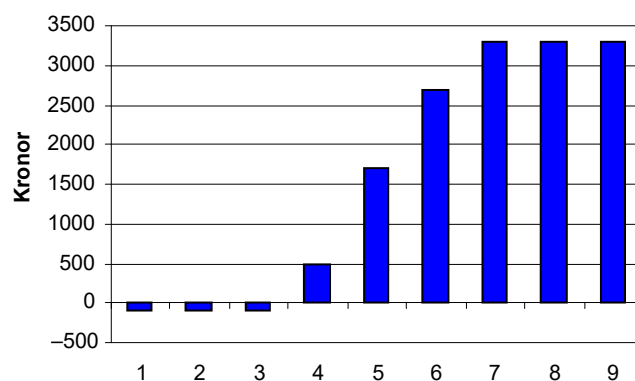
³³ RUT PM 2008:1507.

Fel! Okänt namn på

Fördelningseffekten av tidigare års skattesänkningar har varit likartad. De förändringar av skatter och socialförsäkringar som genomfördes 2008 innebar till och med en något lägre inkomst för de lägsta inkomstklasserna (se diagram nedan).

Diagram 10.

Genomsnittlig förändring av nettoinkomsten, kronor 2008

Källa: RUT PM Dnr 2007:1770.

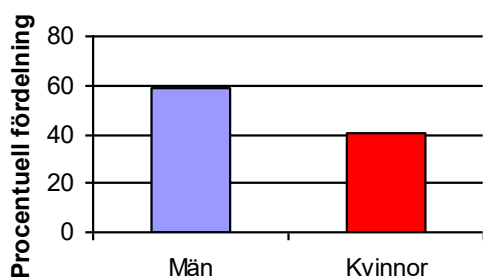
8.2.1 Fördelningseffekter mellan män och kvinnor

Regeringens skattesänkningar och försämringar av socialförsäkringarna har inte bara drabbat låginkomsttagare utan också konsekvent missgynnat kvinnor. I regeringens första budgetproposition och i den ekonomiska vårpropositionen 2008 genomfördes stora skattesänkningar samtidigt som de sociala trygghetssystemen försämrades kraftigt. De större skattesänkningar som genomfördes var införandet av jobbskatteavdraget och avskaffandet av förmögenhetsskatten. För att finansiera dessa förändringar gjordes stora nedskärningar i arbetslöshetsförsäkringen.

Fördelningsanalysen visar att män fick betydligt större del av skattesänkningarna samtidigt som kvinnor drabbades hårdare av försämringarna i trygghetssystemen. Mäns inkomster ökade mer än kvinnors. 60 % av de totala inkomstförstärkningarna tillföll män och endast 40 % tillföll kvinnorna (diagram 12 nedan).

Diagram 12.

Budgetproposition för 2007 och Vårproposition 2008

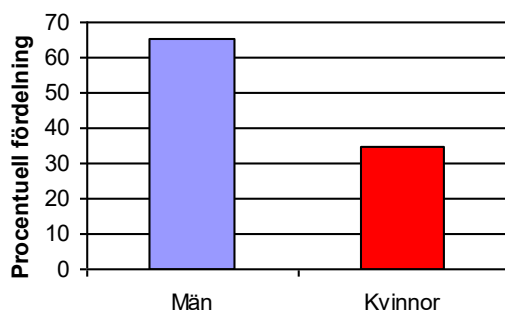

Källa: RUT.

I budgetpropositionen för 2008 infördes bland annat andra steget i jobbskatteavdraget som innebar relativt stora skattesänkningar för de med höga inkomster där majoriteten är män. Samtidigt gjordes omfattande besparingar i sjukförsäkringen. Framför allt genomfördes stora försämringar för de med långa sjukskrivningsperioder där ersättningsnivån sänktes. Kvinnor dominerar de långa sjukskrivningarna. Fördelningen mellan män och kvinnor i budgetpropositionen för 2008 innebar att män gynnades än mer. 66 % av inkomstförstärkningarna tillföll männen och endast 34 % tillföll kvinnorna (diagram 13 nedan).

Diagram 13.

Budgetproposition för 2008

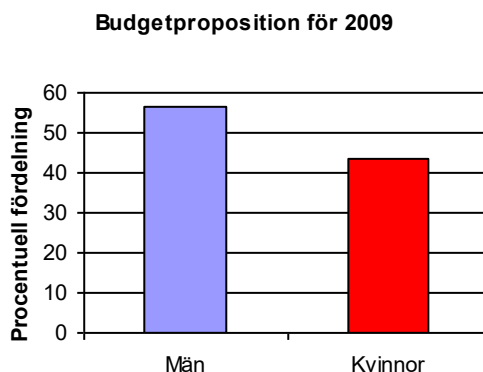
Källa: RUT.

I budgetpropositionen för 2009 genomfördes tredje steget i jobbskatteavdraget samtidigt som den statliga skatten sänktes kraftigt. Framför allt de två tiondelarna med de högsta inkomsterna där män dominerar fick stora skattesänkningar. Inga stora försämringar av trygghetssystemen genomfördes men

Fel! Okänt namn på

trots detta fick männen en betydligt större del av de inkomstförstärkningarna. Cirka 57 % tillföll männen mot 43 % till kvinnorna (diagram 14 nedan).

Diagram 14.

Källa: RUT.

8.3 En politik som ökar tryggheten och minskar utanförskapet

Miljöpartiets utgångspunkt är att de allra flesta människor vill arbeta och ha en meningsfull funktion i vårt samhälle. Människor är i grunden kreativa och ansvarstagande om de ges möjlighet att vara det. Om vi ges rätt hjälp och förutsättning kan de flesta delta i arbetslivet. För att underlätta deltagande på arbetsmarknaden har vi föreslagit ett stort antal reformer, bland annat förbättringar i trygghetssystemen, reformer inom arbetsmarknadspolitiken, förbättrade ekonomiska villkor för studenter och ensamstående föräldrar samt en barnbarnsreform som innebär en enklare vardag för alla småbarnsföräldrar.

Miljöpartiet menar att en social dimension behövs för att nå ett långsiktigt hållbart samhälle. Stora klyftor mellan människor är skadliga för folkhälsan, vilket i sin tur påverkar landets ekonomi negativt. Det behövs ett nytt trygghetssystem som kan ge bättre förutsättningar för människor att komma åter till arbete, en arbetslivstrygghet med ”en dörr in” och en gemensam försäkring som inte gör att människor hamnar mellan stolarna.

8.3.1 Ett individperspektiv i arbetsmarknadspolitiken

Miljöpartiet menar att regeringen gripit sig an problemen på arbetsmarknaden utan att se till individen. Vi menar att politiken måste utgå från individen. Det är individer som inte kommer in på arbetsmarknaden. Det är individer som är sjuka och behöver rehabilitering. Det är individer som hamnar utanför när arbeten bortrationaliseras.

Miljöpartiets principiella uppfattning är att arbetsmarknadspolitiken ska syfta till att förena människors rätt till arbete med företagens och den offent-

liga sektorns behov av kvalificerad arbetskraft. Arbetslösheten stiger nu kraftigt. Det gäller i synnerhet bland ungdomar och för personer med annan etnisk bakgrund än svensk. Vi menar att balansen och samordningen mellan åtgärdsarbeten, utbildning och kompetensutveckling inte i tillräcklig utsträckning svarat mot arbetsmarknadens behov.

För att klara en ständigt föränderlig arbetsmarknad och nya krav på kunskaper och erfarenheter behövs en arbetsmarknadspolitik som ger människor nya chanser med nya möjligheter till utbildning och omskolning. Speciellt fokus bör inriktas på dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Här behövs individuellt utformat stöd och hjälp.

8.3.2 Ökad trygghet för en bättre fungerande arbetsmarknad

Vi menar att ekonomisk och social trygghet är en folkhälso- och demokrati-fråga. Människor som lever under ekonomisk och/eller social press har sämre hälsa. Människor som är sjuka behöver snabbt få den vård de behöver och individanpassade rehabiliteringsinsatser för att kunna återgå till ett aktivt arbetsliv.

Trygghetssystemen behöver förenklas och utformas på ett sådant sätt att människor inte ska behöva känna oro när de är sjuka. Trygghetssystemen behöver också bli mer anpassade till människors verklighet, där många har deltids- och korttidsanställningar, studerar längre etc.

Vi vill förändra kvalifikationsreglerna så att de bättre passar olika livssituationer. Ett tydligt, enkelt och förutsägbart trygghetssystem behöver utvecklas där individen möts av en dörr in i systemet och där individen ges anpassad hjälp. Såväl på samhälls- som individnivå behövs ett större helhetsperspektiv.

Sammanfattningsvis menar Miljöpartiet att vi måste utveckla trygghetssystemen snarare än att montera ned dem. Tillsammans med en fungerande utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som ser individer kan vi göra att fler hamnar innanför och färre utanför.

8.3.3 Öka tryggheten i samhället och inkludera fler

Stora grupper i samhället har hamnat efter ekonomiskt under de senare åren. Studenternas ekonomiska villkor är mycket hårda, och Miljöpartiet har därför under lång tid drivit att studiemedlen bör höjas. Även ensamstående föräldrars ekonomiska situation behöver förbättras, och vi har bland annat föreslagit höjda bostadsbidrag som är ett träffsäkert sätt att förbättra för de ensamstående, framför allt kvinnor, som har det allra sämst ekonomiskt.

Genom en konsekvent politik som ser människan och reformer som underlättar människors ekonomiska situation i vardagen kan vi minska människors upplevda utanförskap och få fler att delta på ett aktivt sätt i samhället. Detta menar vi är en modern väg att gå in i framtiden som står i skarp kontrast till regeringens cyniska politik som handlar om att straffa dem som har det sämst ställt.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 29 april 2009

Peter Eriksson (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Max Andersson (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Tina Ehn (mp)

Ulf Holm (mp)

Mehmet Kaplan (mp)

Jan Lindholm (mp)

Mats Pertoft (mp)

Peter Rådberg (mp)

Mikaela Valtersson (mp)

Per Bolund (mp)

Esabelle Dingizian (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Mikael Johansson (mp)

Helena Leander (mp)

Thomas Nihlén (mp)

Lage Rahm (mp)

Karin Svensson Smith (mp)